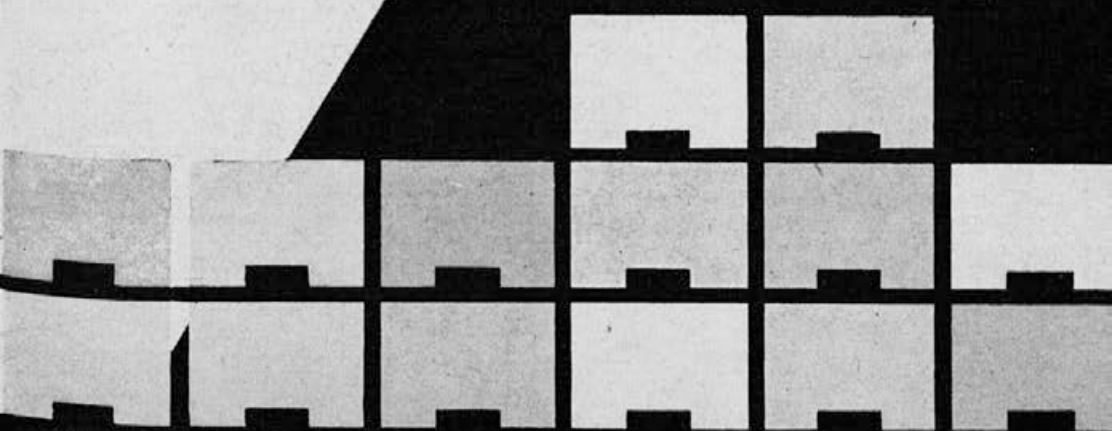

1962

LXIV - ŠT. 1

Slovenski
ČEBELAR

VIII, 35686 Fa

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE

St. 1

Ljubljana, 24. januarja 1962

Leto LXIV

VSEBINA

Jože Resnik: Ob koncu starega in na pragu novega leta	1
S. R.: Čebele v februarju	3
Rožnodolski: Vi, čebelarji, ste tiči...!	6
France Guna: Zimski prostor v panju	9
Vlado Martelanc: Važnost voska za čebele in čebelarja	11
Virmašan: Točenje na pasišču	14
Ivan Rak: Dajmo besedo slovenskemu čebelarju!	16
Franc Grošelj: Moje prve izkušnje s čebelami	18
Edi Senegačnik: Zanimivo pismo iz Anglije	22
Franc Robida: Čebele pikajo	24

VIII, 35686 Fa

MALI KRUHEK

Se o sončnicah. Pospeševanje čebelarstva v Nemški zvezni republiki. Kaj se dogaja s hrano, ki jo prinese čebela v panj. Opazovanja ob žrelu panjev. Tudi čebele so muhaste. Kdaj je treba izmenjati matico? Kolikokrat naj med letom pregledujemo panje? Rumeni ogrebniki. Vabilnik za roje. Kdaj naj gre čebelar na pašo? 28

NAŠA ORGANIZACIJA

Čebelarska razstava v Gornji Radgoni	30
Občni zbor društva Litija	31

PANJSKA KONČNICA KOT UVODNA VINJETA

Boj za moške hlače

List izhaja vsakega 24. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 900 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za nečlane 1000 din, za inozemstvo 1500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 120 din, na 16 straneh 60 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Številka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta 600-14/5-1077

OB KONCU STAREGA IN NA PRAGU NOVEGA LETA

JOZE RESNIK

Sicer se konča za nas čebelarje poslovno leto 15. oktobra, ko morajo biti čebele dokončno zazimljene, vendar je za obujanje spominov na preteklo čebelarstvo sezono še vedno dovolj časa. Če se ozremo nekoliko nazaj in pobrskamo po zapiskih z namenom, da bi sestavili nekak obračun za minulo leto, bomo morali, hočes ali nočes, zopet uporabiti iz našega besednjaka stare izraze »Zguba«, »Glih za glih« in podobno.

Leto 1961 si bo vsak čebelar dobro zapomnil že zaradi tega, ker je bilo izredno muhavo. Čebele so kratko in milo zimo odlično prestale in v februarju so že nosile obnožino, da jih je bilo veselje gledati. Marec je bil naravnost idealen; obnožina se je v panjih kar kopičila, stare zaloge medu pa so ostale neizrabljene, kar je mogoče samo pri dobrem donosu. Čebelje družine so se naglo razvijale in plodišča so bila kmalu popolnoma zaležena, tako da skoraj ni bilo razlike med najmočnejšimi panji in slabiči. Pomlad je prišla v deželo kot najlepša princesa, čebelnjaki pa so se spremenili v pravljčni svet. Po 10. aprilu so celo tisti čebelarji spuščali čebele v medišča, ki dotlej niso zaupali vremenu in so trdili, da še ni resnične pomladi. Toda donos medu in razvoj čebel jih je do tega naposled le prisilil. Ob koncu mesca je nanošena obnožina v plodiščih

dobesedno blokirala zalego, v mediščih pa so čebele začele pokrivati med. Zaradi preuranjene pomladi so nekateri čebelarji napovedali, da bo kostanj medil že 15. maja in ne kakor po navadi mesec dni kasneje.

Vso zimo ni bilo izdatnih padavin, le dvakrat je padlo toliko snega, da je pobelil zemljo. Zato smo si želeli dežja. Dež je res prišel, a potem ga ni bilo ne konca ne kraja. Še sanjalo se nam ni, da bi se v maju, ki ga opevamo kot najlepši mesec leta, moglo zgoditi kaj takega, da bi nam preprečilo točenje cvetličnega medu. Večjega poloma, kot smo ga doživeli v tem mesecu in v prvi polovici junija, se menda najstarejši čebelarji ne spominjajo. Že v začetku maja je nastopilo hladno, vetrovno in deževno vreme. Sončni so bili ves mesec samo trije dnevi. Akacija je bujno in dolgo cvetela; prav tako tudi travniki, a kaj, ko pa je bilo tako hladno, da čebele niso mogle izletavati. Vreme se je zboljšalo šele po 15. juniju, ko je bilo tako rekoč vse zamujeno. Upravičeno lahko trdim, da so imele čebele konec aprila več medu v panjih kot ob točenju pred kostanjevo pašo, ki je zaradi neugodnega vremena v maju tudi zakasnila. Kako močno so čebele rojile, se pa da sklepati po tem, da ni samo pri nas zmanjkalo satnic in voska, marveč vsepovsod, saj so se oglašali pri nas interesenti za to blago celo iz sosednih republik.

Kostanj je medil vsaj na Štajerskem to leto, kot že dolgo ne. Bil pa je to tudi edini in glavni donos. Smreka menda sploh ni medila, pač pa so ponekod opazili zadnje dni julija obilen donos mane kavno rjavkaste barve, ki je že tretji dan ni bilo moč iztočiti. Njenega pravega izvora ni nikdo ugotovil. Domnevamo, da je bila mana listavcev.

Prvi znaki hojevčega medenja so se pokazali že po 15. juliju. V presledkih so se pojavljali vse tja do jeseni, vendar niso imele ne čebele ne čebelarji od tega nobene koristi.

Vse trditve, da ajda ne medi več, so jalove. V letu 1961 je kljub pičlim posevkom dala od 5—6 kg na panj; če bi je posejali toliko kakor nekoč, bi od zimske zaloge prav gotovo nekaj ostalo za čebelarja. Mnenja sem, da ajda še vedno medi, le sejejo je ne več dovolj.

Ponekod je tudi otava dala delno zimsko zalogo, medtem ko je v gozdnih področjih registrirala tehtnica 9 kg padca. Zato so čebelarji porabili za zazimovanje čebel lepe tone sladkorja, saj je bilo ponekod potrebno nadomestiti s sladkorjem domala vso zimsko zalogo.

Čeravno smo preteklo poslovno leto zaključili z izgubo, ne smemo obupati. Pred nami je novo leto — leto 1962! Kaj nam bo prineslo? Ali nam bo kaj bolj naklonjeno, ali nam bo napolnilo medišča, da bo kaj točiti? Računajmo, da nas bo v nečem zopet presenetilo! Morda pa nas bo presenetilo s tem, da bomo imeli premalo posode za med.

ČEBELE V FEBRUARJU

S. R.

Zime so pri nas neredko zelo spremenljive. Take zime delajo čebelarjem mnogo preglavic, ker jim čebele ne prezimijo dobro. Le tisti čebelarji so lahko kos neugodnim razmeram, ki jeseni čebele skrbno zazimijo in jim zagotove preko zime popoln mir.

V februarju je včasih še zelo mrzlo, vendar se dnevi opazno daljšajo, sonce sije močneje in nekatere vrste zgodaj cvetočih rastlin, ki so za čebele pomembne, se že pripravljajo na novo življenje. V čebeljih družinah se obnavlja zaleganje, tu bolj, tam manj, kakor pač dovoljuje podnebje. Zato tudi narašča poraba hrane in potreba po vodi. Tehnica nam pove, da je potrošnja v panjih vsak dan večja. So družine, ki začno zgodaj zalegati, pa tudi take, ki dolgo mirujejo, toda ob neugodnem vremenu naglo širijo zalego. Taki panji navadno kmalu prekosijo tiste prve. Veliko število s hrano slabo preskrbljenih čebel ne pomeni nič; pri prvih izletih postanejo plen neugodnega vremena.

Lepi, čisto pomladanski dnevi v februarju čebele neredko prevarijo, da zapuste zimsko gručo, nenadoma pa se vreme preobrne in se mraz zavleče globoko v pomlad. Potem se kaj rade pojavijo čebelje bolezni, ki se jih čebelar po pravici zelo boji.

Čim milejša je zima, tem več skrbi dela čebelarju. Čebeljih družin ne sme motiti med zimskim počitkom, kaj šele, da bi spomladi po kalendarju začel pitati na zalego. Čim kasneje začno čebele po mili zimi izletavati in čim bolj so se pri tem mogle otrebiti, s tem večjo vnemo začno potem zalegati, ne da bi jih bilo treba v marcu k temu siliti. Kakor je lahko prvo pitanje na zalego za pravočasno okrepitev družin uspešno, tako nevarno more biti, če nismo izbrali pravega trenutka za to. Podlaga za učinkovito spomladansko pitanje na zalego je zadostna zimska zaloga. Ta mora biti tolikšna, da je ne zmanjka vse dotlej, ko pride v panje prvi nektar s sadnega drevja.

Zaleganje je odvisno od tega, koliko je matica stara, kakšno je njeno nagnjenje k zaleganju, kako so panji močni in kako vpliva narava na čebele. Tega čebelar ne more določiti in tudi ne izsiliti. Čebele začno večinoma previdno zalegati v majhnem obsegu. Ta prva zalega še ne more veljati kot pravo potomstvo, temveč je zvezni člen v razvoju družin od zimskih čebel k poletnim. Ko opazi čebelar prvo zalego, naj na prisojnem in zavetnem prostoru uredi napajališče, če nima takega kje blizu v naravi, vendar ne preblizu čebelnjaka. Vodo na napajališču lahko mirne duše nekoliko osladi z medom. S takim napajališčem reši

marsikateri čebeli življenje in ohrani družinam njihovo delovno moč. Da je napajališče treba vsak dan čistiti in da mora neprestano delovati, je samo po sebi umevno.

Ko čebele napajališče že nekaj dni neprestano obletavajo, šele takrat je čas za pitanje na zalego. To je nekako v začetku marca, seveda, če se vreme ni poslabšalo. Če pitamo nepremišljeno, prezgodaj in ne glede na vreme, dosežemo ravno nasprotno. Družine oslabilo in so sprejemljive za bolezni. Prezgodnje pitanje na zalego ima še hujše posledice, kakor če bi prepustili čebele samim sebi.

Čebele prezimujejo sredi svojih zalog, gnezdo samo je brez medu. Ne prezimujejo le v ulicah med sati, ampak zasedajo tudi prazne celice. Če so družine prenakrmljene in če so medeni sati do dna pokriti, nimajo potrebnega praznega prostora. Polni sati delijo zimsko gručo na posamezne plasti. Take družine ne morejo pravilno uravnati toplote in vlage v panju. Posledica je lahko, da imajo mnogo mrtvic, da porabijo več hrane in je zato njih črevesje preobteženo, kar lahko izzove grižo ali celo nose mavost.

Panji, ki začno zalegati v zadnji tretjini februarja, se navadno najlepše razvijajo. Prezgodnje zaleganje sili k izletavanju, ko za to čas še ni primeren, in se tako mnogo čebel porazgubi v mrzli naravi.

V normalno močnih panjih najdemo v prvi tretjini marca zalego na treh satih. Okoli 20. marca se polegajo že prve mladice. Od tedaj naprej vedno bolj ginevajo starim čebelam maščobne in beljakovinske rezerve. Dojilje, ki so svoje zaloge že porabile, segajo po pelodu, ki je siliran v panju. Iz maščob in beljakovin, ki so nakopičene v pelodu, pripravljajo mladice hrano za zalego neposredno, ne da bi jih poprej sprejele v celice svojih teles. Če so tedaj celice z jesenskim pelodom že prazne, morajo obnožino poiskati v naravi. To pa je lahko za pašne čebele v tem času naravnost usodno, saj jih mnogo ostane zunaj.

Če zadene nekega dne napredujoča zalega na medene zaloge, premoste čebele to oviro tako, da prenesejo med drugam. Prenasanje medu še bolj podžge matico k zaleganju, hkrati pa vzpodbudno vpliva na voskovne žleze mladice. Taki panji začno takoj graditi, kakor hitro se odpre v naravi prva paša.

Najvažnejši dogodek v februarju je dan prvega množičnega izleta, ko se čebele trebijo. To je, kakor pravi Zander, za čebele zelo kritičen dan, za čebelarja pa je dan veselja. Kdor le more, naj bo takrat pri čebelnjaku.

Ko začno čebele izletavati, naj potegne iz panjev lepenke, ki jih je na njih dno položil jeseni, in naj jih temeljito pregleda. Dobro je, če

imajo lepenke številke svojih panjev, da jih po pregledu ne zamenja in tako ne prenaša morebitnih bolezni. Lepenke nam povedo, koliko je v panju mrtvic, koliko so čebele porabile hrane, kako so močne, kako je z matico in kako z zdravjem družine. Kar opazimo, zapišemo. Če je mrtvih čebel malo in so suhe, je vse v redu.

Po dolgoti in višini drobirja spoznamo, koliko so čebele porabile hrane, njih moč pa po tem, koliko vrst ga je. Iz drobirja lahko hkrati ugotovimo, kje družina sedi spredaj ali zadaj, desno ali levo.

Če ležijo na lepenki mrtve mlade čebele ali čebelje bube, lahko sklepano, da so matice v redu. Mrtva trotja zalega vseh vrst kaže na trota-vost. Zaloga semenčic stare matice je lahko že izčrpana, ali pa ima panj nesprašeno matico; najbrž jo je pozno jeseni prelegel, pa se matica ni mogla sprašiti. Take čebele niso za nobeno rabo več in kmalu propadejo. Če vreme dopušča in panji še niso preveč oslabei, odstranimo matico in dodamo prašilček. Če čakamo predolgo, nas neredko čebele prehitijo. Panji, ki niso v redu, postanejo največkrat plen roparic. Pri tem pa so hkrati v veliki nevarnosti slabiči, čeprav imajo matice v redu.

Tudi o zdravstvenem stanju čebel nas pouči lepenka. Če imajo mrtve čebele napete zadke, gre navadno za nose mavost. Take mrtvice je treba poslati na pristojno mesto v preiskavo. K sreči imamo danes proti nose-mavosti in tudi pršičavosti učinkovita zdravila.

Tistega dne, ko se čebele trebijo, je čuti okoli čebelnjaka silno bren-čanje. Če se dnevni toploti pridruži še sonce, ni radosti ne konca ne kraja. Če si po končanem izletu ogledamo okolico čebelnjaka, opazimo, posebno če leži še sneg, da je daleč naokoli vse ponesnaženo.

Prizadevati si moramo, da sledove blata, kolikor se dá, odstranimo. Brade, končnice in »birtahe« moramo z vročo raztopino sode okrtati, nato pa z mrzlo vodo oplakniti in osušiti. Blatni madeži po končnicah čebelarju niso v čast. Če je prostor pred čebelnjakom tlakovan, ga mora poribati, če pa ni, naj ga prekoplje. Tako uniči ogromno število trosov in stori s tem mnogo za zdravje svojih čebel, ki po dolgem priporu vneto nabirajo vsepovsod po tleh kapljice vode in z njimi vsrkavajo tudi ne-varne trose. Mrtve čebele poberimo, kolikor se dá, ter jih sežgimo!

Če bi ob dnevu trebljenja pokrivala zemljo še snežna odeja, je treba pred čebelnjakom položiti na tla deske oziroma papir, ali pa po-trositi slamo, lesno volno, žagovino, šotni prah in podobno. S tem rešimo življenje marsikateri čebeli, ki bi sicer v mrzlem snegu otrpnila in po-ginila.

Če so se čebele že večkrat otrebile, lahko nadaljnje izletavanje pre-prečimo s tem, da razobesimo pred panji mokre vreče ali ponjave. Če

primanjkuje čebelam hrane, jim sedaj najuspešneje pomagamo z rezervnim medenim satjem ali s sladkorno-medenim testom.

Zgodi se, da po končanem trebilnem izletu čebele kakega panja begajo po bradi in končnici, kot da nekaj iščejo. To je največkrat znak, da panj nima matice. Če je res nima, mu dodamo prašilček, nakar se hitro umiri. Sumljive panje si zapišemo in jih ob prvi ugodni priložnosti pregledamo. Vlažne slamnice in vratca posušimo na soncu. Kdor jeseni ni dal lepenke na dno panjev, naj z grebljico odstrani mrtvice in drobir!

Tudi za februar velja pravilo: v čebelnjaku in okoli njega naj vlada popoln mir. Bežen pregled je dovoljen šele pri višjih temperaturah. Čebelar mora sicer skrbeti za nemoteno prezimovanje čebel, toda sam se ne sme udati zimskemu spanju. Že sedaj mora napraviti načrt za čebelarjenje v bližajoči se novi sezoni. Presoditi mora po svojih zapiskih, kako so se mu obnesli posamezni panji v preteklem letu, iz katerih bo vzel v prihodnjem vzrejno gradivo, katerim bo dodal nove matice itd. Premisli naj, ali ni morda tudi sam kriv, da mu čebele niso dale tistega, kar je od njih pričakoval.

Preteklo leto je bilo zopet preizkusni kamen za marsikaterega čebelarja, ki pozna čebele samo takrat, ko jim jemlje med, sicer pa se prav malo meni za njihove potrebe. Če mu ni družin že jeseni pobrala lakota, mu jih bo gotovo pozimi. Zanj je pač najpametneje, da se s čebelami ne ukvarja več. Tak sebičnež ne spada v vrste pravih čebelarjev.

VI, ČEBELARJI, STE TIČI...!

ROZNODOLSKI

Letošnja čebelarska letina je bila ena najslabših v zadnjih treh desetletjih. Nič ni čudnega, da marsikoga izmed nas močno boli glava in da ga drži pokonci samo še idealizem in globoka ljubezen do čebel. Tudi jaz sem med temi nesrečniki. Kar nekako lahko prenašam težo slabih letin, čeprav mi je boljša polovica odrekla v bodoče svoje finančno sodelovanje in podporo v tako tveganih in drznih podvigih, kot so prevozi čebel na večje daljave. V edino uteho so mi še čebele same, h katerim se zatekam vsako sončno opoldne. Ob njihovem prijetnem šumenju pozabim na vse. Pogosto pred uljnjakom v ležalniku za kako minuto tudi zadremam.

Pa me je oni dan zbudil zadirčen glas stanovskega tovariša, ki budno spremlja vse moje čebelarsko početje: »O, gospod čebelar, ali imate letos dovolj prostora v kleti za med? Slišal sem, da je bila sijajna

letina. V Beli krajini sem dobil med po 400 din. Tam ga je en sam čebelar pridelal od 20 panjev toliko, da so ga Medeksovi uslužbenci komaj odpeljali s kamionom. Ti pa ga nikoli nimaš. Ej, to ste tiči čebelarji! Vsi skupaj lažete, da ni medu. Živite ko obrtniki od samih izgub, zraven pa si kupujete avtomobile in si zidate razkošne vile. Ti si dobil letos od svojih čebel najmanj 5 do 6 ton medu. Tako sva zračunala z ženo!«

Možu sem se kislo nasmehnil. Najraje bi mu primazal dve krepki, ko bi ne bil stanovski tovariš in še ugleden direktor po vrhu. Nisem mu mogel takoj odgovoriti, pač pa sem se v hipu spomnil, kako je preživel kar dva mesca ob morju z ženo in otroki, potem pa prevozil s svojim fičkom našo deželo podolgem in počez za tisti denar, ki ga je prihranil od svoje plače. Jaz sem ga dal za prevoze in marsikatero noč prebedel, medtem ko je ta gospodek užival ob sinjem Jadranu in zapravljal svoj denar. Takrat, ko sem dajal izposojene tisočake za prevoz v Liko, jih je torej on lepo zapravljal. Kdo se je imel bolje?

Lepo prijateljsko sem mu skušal dopovedati, kako slaba je bila paša letos v Sloveniji in tudi v Beli krajini. Toda ni se dal ugnati kar tako. »Ej, vi reveži, zakaj pa se potem sploh ukvarjate s to živaljo, če vam ne da nič? Čebelarji niste tako neumni ljudje! Ne boš mi solil pameti!«

Zdaj je bilo treba zares nekaj odgovoriti, ker je imel mož do neke mere prav. Čemu se ubijamo leto za letom, žrtvujemo svoj prosti čas, prihranke in, ne vem, kaj še vse, pa pogosto res za prazen nič. Tu ni nekaj v redu. Ljudje takega kova, kot je ta moj stanovski tovariš, so spretni in brezobzirni trgovci, ki vidijo vsepovsod le denar, ne pa tistih skritih lepot in užitkov, ki jih imajo mnogi čebelarji pri svojih ljubljenkah. Podobni so lovcem in ribičem, ki dan za dnem posedajo ob vodi, pa pogosto ne dobijo ničesar. In vendar so navdušeni za svoj šport, čeprav grede pogosto praznih rok domov. Nekako tako je tudi s čebelarji. Razlika je le ta, da so dokaj bolj navezani na svoje čebele ko ribiči ali lovci na svojo žival. Čebelarstvo pa je seveda mnogo dražji šport in zato je prav, da dobi čebelar ob dobrih letinah tudi nekaj za svoj trud. Vse-povsod gre idealizem do neke mere in tako je tudi pri čebelarju. Nimajo prav tisti, ki trdijo, da ga je pri čebelarju presneto malo.

Tako nekako sva kramljala in ugibala z možem, ki mu nikakor nisem mogel do živega. Nazadnje je začel s številkami dokazovati, da ima prav. Govoril mi je o visokih cenah medu ter o tem, koliko lahko dobi čebelar za med. Številke so bile že skoro astronomske in zato sem ga krepko zavrnil: »Dragec moj, zgrešil si poklic. Ti bi moral biti za raču-

narja v kakem astronomskem observatoriju, ne pa da si piškavi direktor podjetja, ki ti daje tako skromno plačo. Zakaj le delaš za borih osemdeset jurčkov na mesec. Kupi si čebele in v enem letu boš milijonar. Fička boš zamenjal z najmodernejšim mercedesom, svojo staro bajto pa boš podaril kakemu siromaku in si sredi mesta zgradil razkošno vilol!« To je zaleglo. Mož je iz mojih oči bral, da gre zares in da ni več dobro govoriti o čebelah. Meni pa ni bilo vseeno in še danes me popade jeza, če pomislim na ljudi, ki tako mislijo o čebelarjih.

Ljudi, ki gledajo na čebelarstvo kot na izredno donosno kmetijsko panogo, je danes več, moj prijatelj ni edini. Prav je, da jim vselej odločno odgovorimo, če jim na lep način ne moremo dopovedati resnice. Zakaj bi se čebelar ne pohvalil, če je imel zares dobro letino? Nihče mu ne bo skrivil lasu in, če bi se zaradi »milijonov«, ki bi jih morda ta ali oni dobil za med, začela zanimati zanj davčna oblast, bo prav rad »odrajtal« tiste solde tudi oblasti. Vsakdo se bo zavedal, da je bolje imeti ob dobri letini polne kante in plačati za med primeren davek, ko pa imeti slabo letino in kupovati še sladkor. Zdi se mi, da gre pri vsem tem tudi za nekaj drugega. Kaj pa takile nepoučeni ali nevoščljivi kritiki s prevelikimi očmi pomenijo za našo skupnost, če jih primerjamo s čebelarji? Ves svoj prosti čas zapravijo v kavarnah in gostilnah; pošteno si privoščijo vsega in uživajo, kar se le da. Nihče jim tega ne zavida. Saj delajo to z denarjem, ki so si ga pošteno zaslužili. Kaj pa čebelarji? Svoj, tudi pošteno prisluženi denar vlagajo v čebele, pri katerih največkrat v največjem zadovoljstvu prežive prosti čas. Če jih potem čebele ob dobrih letinah nagrade, kdo ima korist od tega? Seveda čebelar, posredno pa tudi naša skupnost. Med v pretežni večini použijejo ljudje kot važno vsakdanjo hrano in zdravilo, največ pa ga izvozimo. Zanj dobimo dragocene devize. Kdo je torej pripomogel k njim? Ali naši kritiki v kavarnah in gostilnah, ali čebelar, ki je ves denar vrgel v čebelarstvo in prebil pri čebelah ves svoj prosti čas? Kar povejte, kdo je za našo skupnost bolj koristen?

Pravilen odgovor je le eden: Naša skupnost bi morala vsakega državljana, ki hoče v takih negotovih letinah čebelariti, podpirati in ga nagrajevati. Nikakor ni prav, da mu delamo ovire na vseh koncih in krajih. Sicer pa niso važne le materialne koristi, ki jih imamo od čebel. Koliko prijetnih in tihih uric doživljajo čebelarji pri svojih čebelicah. Tu se sprostijo, tu se spočijejo in najdejo novih moči za še uspešnejše delo v svojem poklicu. Prepričan sem, da ti momenti, ki jih je tudi treba upoštevati, niso zadnji.

Muha res ne da samo kruha, ampak še marsikaj drugega.

ZIMSKI PROSTOR V PANJU

FRANCE GUNA

Za dobro prezimovanje čebel je odločilnih več momentov, ki pa so v naši čebelarški literaturi že kar precej izčrpno obdelani. Vendar pa bi znova poudaril enega, o katerem si slovenski čebelarji menda nismo čisto edini. To je vprašanje prostornine panja pozimi.

V žnideršičih prilagajamo to prostornino vsakokratnim potrebam čebel, jeseni večinoma z ukrepom, ki pa je bolj splošnega ali šablonskega značaja: medišča izpraznimo, zakrijemo matične rešetke in tako čebele omejimo na plodišče. Odmerimo jim torej spodnjo polovico panja, ki ima približno $43,86 \text{ dm}^3$ prostornine. Devet izdelanih satov z okviri pa zavzema v njej kakih $23,98 \text{ dm}^3$. Pri tem niti ne gledamo posebno strogo na to, ali zaseda čebelja družina devet, osem, sedem ali šest satov. To je pač najpreprostejše in zdi se, da se nam tudi kar dobro obnese, posebno še, če panje povrhu vsega dovolj toplo odenemo. Zato si tudi nič preveč ne belimo glave s tem vprašanjem. Saj nekateri niti matične rešetke ne zapro in puste medišče čebelam odprto vso zimo!

Vendar pa čebelji družini to ni vseeno. Kakor sili n. pr. pretesen prostor spomladi čebele v rojenje, tako ima nanje skoraj vedno negativen vpliv prevelik prostor tudi ob drugih prilikah. Znano je, da se čebele v prevelikem prostoru ne počutijo dobro in da v njem prav slabo uspevajo. Na novo usajeni roj se v prevelikem panju nekako zgubi in — po človeško povedano — obupa. Takega prostora čebelja družina ne obvlada, kakor bi bilo treba, zato se v njem tudi težko otepava svojih sovražnikov: spomladi in poleti večč, jeseni pa roparic. Posebno neugoden je za čebele prevelik prostor pozimi, ko gre za ogrevanje panja oziroma za vzdrževanje toplote.

Zato bi bil idealen raztegljiv panj, ki bi se z rastjo čebelje družine širil, z njenim padanjem pa krčil. To bi bilo tudi popolnoma v skladu z naravnim razvojem normalne čebelje družine, ki se razvija v glavnem vzporedno s sončnim letom: s februarjem se začne množiti in narašča, dokler o kresu ne doseže svojega viška; nato pa se začne številčno postopoma krčiti, dokler v decembru ali januarju ne pade na minimum.

Janša, naša največja avtoriteta, pripisuje temu veliko važnost. Ko razlaga, kako naj bi bil skonstruiran vsestransko praktičen panj, poudari na prvem mestu ravno to, da se mora dati prostor v panju primerno številu čebel zvečati ali zmanjšati. To zahtevo pa tudi zelo jedernato utemelji. Pri svojem kranjiču je našel za to preprosto, a zelo praktično rešitev: za zmanjšanje prostora pozimi — utesnjevalno premično zadnjo

končnico, za širjenje prostora poleti pa primerno število nastavkov, ki jih je mogoče na zimo spet odstraniti.

V Žnideršičevem panju širimo prostor tako, da spustimo čebele v gornje nadstropje — v medišče. Jeseni medišče spet zapremo, a po potrebi krčimo tudi prostor v plodišču. Z ločilno desko namreč omejimo plodišče na toliko satov, kolikor jih čebelja družina pred nastopom mraza dejansko zaseda. To jim nikakor ne bo pretesno, saj vemo, da se bo število čebel do konca zime še občutno skrčilo. Postopamo torej kolikor mogoče individualno: vsaki družini odmerimo z ločilno desko prostorino, ki ustreza njeni živalnosti.

Dober čebelar sicer stremi za tem, da si pripravi za zazimljenje čim močnejše in čim bolj izenačene plemenjake. Toda brez izdatne jesenske paše tega ne bo zlepa dosegel, razen z občutnimi finančnimi stroški, ki jih zahteva pitanje na zalego. Koliko živali pa nam uničijo razne ujme! Saj ste brali v »Čebelarju« članek o »Obupni paši na sončnicah«! — Za moje čebele, n. pr., pa pomeni hudo katastrofo v jeseni dobra sadna letina. Takrat mi sadne stiskalnice v soseščini pokosijo prav vso izletno žival, tako da ostane le to, kar se izvali, oziroma, kar izleti šele potem, ko je konec stiskanja sadja. Marsikomu pa je že hudo zdecimiral čebele nenaden val mraza, ki jih je na lepem zalotil na cvetočem ajdovem polju. — A takih in podobnih primerov je mnogo več, kot si mislimo. — Nič čudnega torej, če nam je naš panj pozimi često kar prevelik; posebno desetsatar ali enajstsatar.

Ravno zato pa je in ostane ločilna deska čebelarjem pomembno sredstvo, s katerim lahko mnogo pripomorejo k dobremu prezimovanju in krepkemu razvoju čebeljih družin v zgodnji pomladi. Ker pa je njena vrednost že dovolj poudarjena tudi v slovenski čebelarški literaturi, bi pripomnil le tole: Nekateri puščajo prostor za ločilno desko popolnoma prazen, češ da zrak za njo dosti dobro zadržuje toploto. Bolje pa je, če to praznoto rahlo nadevamo z oblanjem, da ob milejšem vremenu ne tavajo po njem posamezne čebele. Tudi roparice bi sicer iz tega prostora laže prodirale pod ločilno desko v zadnji del čebeljega gnezda.

A kaj naj končno rečem k temu, ko nekateri puščajo pozimi čebelam odprto tudi medišče, torej ves panj? Razume se, da to nikakor ne more biti dobro, saj se s tem poveča prezimovalni prostor za celih sto odstotkov, kar pa ni malenkost. To je v ostrem nasprotju z naravnim stanjem čebelje družine, a tudi z vso sodobno čebelarско prakso. Rad sicer verjamem, da močna čebelja družina v primernih razmerah tudi na ta način »pretolče« zimo, nikakor pa si ne smemo utvarjati, da ji kaj takega dobro dene.

VAŽNOST VOSKA ZA ČEBELE IN ČEBELARJA

VLADO MARTELANC

Vosek je lahko rudninskega, rastlinskega ali živalskega izvora. Iz rudninskega ozokerita ali zemeljskega voska pridobivajo znana proizvoda cerezin in parafin, iz katerih delajo poleg drugega sveče za razsvetljavo. Rastlinske voske izločajo nekatere rastline v obrambi pred prevelikim izhlapevanjem vode. Tako je znana v Braziliji neka vrsta palme, ki daje vosek karnavba. Na Kitajskem in Japonskem daje seme drevesa *Rhus vernicifera* vosku podobno snov, ki prihaja po posebni predelavi na trg kot *japonski vosek*. Iz plodov rastline *Myrica aethiopia* pridobivajo abesinski rastlinski vosek. Poleg rastlin izločajo vosek tudi posamezne žuželke. Med temi naj posebej omenimo kaparja *Coccus chinensis*, ki živi in se razmnožuje na nekem kitajskem jesenu. V pokrajini Čin-Čang in Sečuan goje tega kaparja na veliko in pridobivajo od njega znatne količine tako imenovanega kitajskega Pe-la voska. Čebelarja zanimajo vsi ti voski, ki smo jih uvodoma navedli, samo toliko, kolikor prihajajo v poštev pri potvarjanju čebeljega voska. Če primešamo čebeljemu vosku n. pr. samo 10 % parafina, je v čebelarstvu neuporaben. Ker se čiščenje ne izplača, ga je treba po znatno nižji ceni prodati v industrijske namene.

Oglejmo si najprej, kako čebele proizvajajo vosek. Mlade čebele so do rednega letanja na pašo, t. j. prvih 20 dni življenja, zaposlene predvsem z delom v notranjosti panja. O razporedu dela odločajo v precejšnji meri nekatere njihove žleze. Med 6. in 12. dnevom starosti imajo razvite krmilne ali goltne žleze, ki dajejo za zalego krmilni mleček. Zato se v tej dobi posvečajo zlasti vzreji mladega naraščaja. Že med usihanjem krmilnih žlez, t. j. med 12. in 18. dnevom, začno delovati voskovne žleze na trebušni strani zadnjih štirih zadkovih obročkov. Te izločajo v obliki drobcenih belih luskinic vosek. Takih luskinic je treba za 1 gram 1250, a za 1 kg približno poldrug milijon. Delovanje čebeljih voskovnih žlez je tesno povezano z dobro pašo. V slabi ali brezpašni dobi pade izločanje voska na minimum ali celo popolnoma preneha. Mlado deviško satje se pojavi v panju vedno takrat, kadar imajo mladice mnogo opravka s predelovanjem medicine v med. Pri tem se kopičijo v čebeljih telesih maščobe, ki jih voskovne žleze predelajo v vosek. To sproži v čebelah gradilni nagon, ki nujno sledi prvima dvema pojavoma. Pogoji za celotni proces je torej vedno obilna hrana. Trditev starih čebelarjev, da porabi čebelja družina za proizvodnjo 1 kg voska 10 dkg medu, popravimo lahko le v toliko, da pri tem prav nič ne prištedimo, če ne damo ob dobri

paši čebelam možnosti, da bi gradile satje. Čebele namreč kljub temu normalno izločajo voščene luskinice, ki pa jih brez haska odvržejo, namesto da bi jih s čeljustmi zgnetle in uporabile pri gradnji mladega satja. Čebelar ima zaradi tega dvojno škodo: zavržel je dragoceni vosek, satje pa je ostalo neobnovljeno. Preden so se v Sloveniji uveljavili panji s premakljivim satjem, so čebelarili v preprostih kranjcih, v katerih so pridelali poleg medu tudi znatne količine voska, ki je šla domala vsa v prodajo. Pristni kranjski vosek je bil tudi v sosednjih deželah cenjeno blago. Pri novodobnih panjih s premakljivim satovjem in satnicami se mora 60 do 80 % pridelanega voska znova vrniti v čebelarstvo. Zaradi voska so največkrat v zadregi čebelarji-začetniki. Kupovati ga morajo pri starejših čebelarjih, v kolikor ga ne dobe v trgovini s čebelarskimi potrebščinami. Moralna dolžnost vsakega čebelarja z že ustaljenim številom panjev je, da pomaga čebelarskemu naraščanju z dobavo pristnega voska po primerni ceni.

Iz navedenega je razvidno, da ni tako lahko pridelati kolač pristnega čebeljega voska. Pomnimo, da so morale čebele za še tako neznaten kosček satja, voščeno drobtino ali ščepec voščenega drobirja izločiti iz svojih teles in vgraditi na stotine in tisoče voščenih luskinic. Čebelar, ki vsa ta dejstva upošteva, bo pri opravljanju svojih panjev ravnal z voskom čim bolj skrbno. Že pri spomladanskem snaženju panjev bo postrgal in spravil ves voščeni drobir, ki ga bo našel na njih dnu. Stisnil pa bo v kepice tudi podrte matičnike, prizidke na satju in pod satjem, satičke iz gradilnih satnikov in pokrovce, ki jih bo dobil pri točenju. Strogo bo pazil, da ne bo vse to izpostavljeno voščeni vešči, ki napada, razgrize in uniči čebelarjem mnogo nezavarovanega satja. Satovje izven panja je razen od novembra do polovice aprila vedno ogroženo po vešči. V teh mesecih je varno le v dobro izdelanih omarah, ki se tesno zapirajo in jih v rednih razdobjih žveplamo. Žvepleni dioksid je do danes najzanesljivejše morilno sredstvo vsega, kar je v omari živega. Poleg drugih preparatov priporočajo v zadnjem času hlapljivo tekočino maktoksin, ki uničuje razen vešče tudi trose noseme apis, ako je satovje z njimi okuženo. Uporaba je preprosta: iz stekleničke z maktoksinom, ki ima v pokrovčku luknjico, nabrizgamo določeno količino tekočine na krožnik, tega pa postavimo v omaro s satovjem. Preden sredstvo uporabljamo, moramo v omari zakitati ali zalepiti s papirjem vse reže, razpoke in luknjice, da hlapljivi plin brez koristi ne uhaja.

Mnogi čebelarji marljivo zbirajo vse leto vosek, a ga z nestrokovno kuho mnogo zavržejo. Kuhajo voščine sami v strah in trepet gospodinje. Ker so prepričani, da splava pri kuhanju ves vosek na vrh kropa, so

zadovoljni, ako dobe od skupne teže voščin le 15 do 20 % voska. V resnici pa ga gre pri tem v odpadek do 15 % ali še več. Nič ne pomaga, če kuha tak čebelar lepo in hvale vredno blago, ko pa ga z nestrokovnjaškim ravnanjem več zavrže, kot pridobi. Sodobna kuha voščin zahteva precej dragega inventarja in pravilen postopek. Nabava tega inventarja se spleča le večjim čebelarjem, ki prekuhajo letno vsaj 70—100 kg voščin. Kaj pa manjši čebelarji? Tem svetujemo, da se sporazumejo za skupno kuho v okrilju čebelarske družine. Če ta nima potrebnih priprav, naj si jih izposodi kje drugje. Preden prično kuhati, naj voščine sortirajo in razdele v tele štiri kategorije: a) pokrovec z medenih celic; b) delno deviško satje, zlasti iz gradilnih satnikov, prizidki in nadzidki; c) satje, ki je še prosojno; d) neprosojno staro satje. Na kaj je treba nadalje paziti pri skupni kuhi voska, navaja naša knjiga »Sodobno čebelarstvo«, II. del na strani 350.

Na razstavi poslikanih panjskih končnic v Mariboru (glej članek ravnatelja Teplyja v zadnji lanski številki Slovenskega čebelarja!) sta vzbujala veliko pozornost obiskovalcev panja, izrezljana kot sohi Turka in Uskoka

TOČENJE NA PASIŠČU

VIRMASAN

Med najlepša in najbolj zaželena opravila pri čebelah spada točenje medu. Tega se veseli vsak čebelar, posebno še začetnik. Komaj čaka, da bodo panji toliko polni, da bo lahko zavrtel točilo in se pohvalil s svojim uspehom. A tudi pri tem delu spravi naša muha še tako izkušnega čebelarja v zadrego. Povedal vam bom, kako so mi jo čebele pred leti zagodle pri točenju v Istri.

Navadno vozimo čebele na pašo v Istro štirje čebelarji skupaj. Panjev in kar spada zraven, je ravno za dva tritonska avtomobila. Skupna vožnja se je že večkrat dobro izkazala, zlasti če je prišlo do kake nezgode ali poškodbe bodisi pri avtu ali čebelah. V takih primerih lahko drug drugemu pomagamo. Tudi pri točenju smo delali največkrat skupaj.

Tisto leto sva šla na pot samo dva z enim avtom. Druga dva sta morala ostati doma, ker se je v njihovem okolišu pojavila pršičavost. Njune čebele so bile sicer zdrave, toda, ker so ravno takrat zdravili bolne čebele, sta bila tudi ona dva vključena v zaščitno akcijo. Midva sva se na prevoz dobro pripravila. Vse je šlo po sreči in pravočasno sva prispela z neokrnjenim tovorom na pasišče. Ko sva vse uredila in spustila čebele, je odšel tovariš domov, jaz pa sem ostal za varuha pri panjih.

Paša je bila še dokaj dobra. Vsak dan sem opazoval gibanje tehtnice in vsak dan se je teža panja nekoliko dvignila. Ni bilo sicer tistih velikih donosov, kot jih poznamo v hojevi paši, a počasi se je le nabralo nekaj medu. Plodišča so bila kmalu polna zalege in medu, potem pa je šel ves medeni tovor v medišče. Ko je bilo tudi v medišču dovolj medu, sem sporočil tovarišu, naj pride in pripelje s seboj pomoč, da bomo s točenjem čim prej gotovi.

Prejel sem pismo, s katerim me je tovariš obvestil, da prideta z njim tudi moja in njegova žena. Obe bi radi videli bajno deželo Istro, kjer se cedi med. Pomagali bi nama pri točenju, za kar so ženske posebno pripravne. Moški pri čebelah, ženske pri točilu — in delo gre hitro od rok.

Prihod pa se je zakasnil za dva dni. Saj veste, vsak gre težko od doma, zlasti še ženska kot mati in gospodinja. Nešteto stvari je treba pripraviti, urediti in naročiti, preden si nared. Tako mine dan, dva in zamuda je tu.

Ker jih na določeni dan ni bilo, sem začel drugo jutro sam z delom. Vedel sem, da se bo ženskam takoj mudilo nazaj in da bo treba hiteti. Najprej sem se lotil svojih panjev. Omedel sem polovico satja in ga znosil v nekaj metrov oddaljeno barako. Vse je šlo lepo v redu; čebele niso bile preveč sitne ne pri ometanju ne pri točenju. Iztočeno satje sem proti večeru vrnil v panje. Z zavestjo, da sem precej dela opravil sam, in z načrti za drugi dan sem zvečer sladko zaspal.

Drugo jutro sem bil že z zoro na nogah. Pripravil sem vse potrebno, potem pa čakal, da bi pašne čebele izletele. Iz izkušnje vem, da lahko jemlješ med le tedaj, ko je delovna žival zunaj na paši. Nebo je bilo rahlo oblačno, a vreme toplo. Naposled sem sate le začel ometati, toda kmalu sem uvidel, da ne bo šlo tako gladko kot prejšnji dan. Čebele so se začele usipati

namesto na pašo nazaj za panje in obletavati satje na kozici. Vsak ometen sat je bil takoj zopet poln čebel. Ometal sem in ometal, a kljub temu nanosil mnogo čebel v barako. Druge so ovohale medene sate in vdirale pri vseh režah v barako. Tu je bila pač boljša paša kot zunaj na cvetju. Baraka je bila kmalu natrana s čebelami. Neutrudno so odnašale med nazaj v panje in se vračale v spremstvu novih tatic. Sam nisem vedel, kaj naj počnem. Delal sem naprej in navsezadnje le imel vse sate iz svojih panjev spravljene v baraki. Kako bo s točenjem, pa si nisem mogel predstavljati. Spraševal sem se, ali bom to delo opravil jaz, ali ga bodo čebele. Vedel sem, da se pri taki množini čebel sploh ne bo dalo delati. Zato sem sklenil, da bom počakal do večera, nato pa, ko se bodo čebele umaknile in spravile nazaj v panje, potočil, kar jim bo še ostalo.

Ko tako stojim pred barako in premišljujem, če bi bila možna še kaka druga rešitev, jo primaha tovariš z obema pomočnicama. Začuden so vsi trije obstali. Ko pa so začele čebele sumljivo plesati okrog njihovih glav, so ženske prestrašene zbežale. Tako sva ostala s tovarišem sama pred barako. Posvetovala sva se, kako bi ugnala čebele, da bi lahko začeli točiti. Sla sva takoj na delo. Vse reže in razpoke v baraki sva, kolikor se je dalo, zamašila s papirjem, okno pa zagrnila, da je bila znotraj popolna tema. Pred barako sva zakurila velik ogenj, da je bilo dima, kot da je pol Istre v plamenu. S tem sva odbila vsaj glavni naval čebel. V baraki jih je bilo sicer še vedno dovolj, vendar ne toliko, da bi se ne dalo delati. Delo nama je šlo težko in počasi od rok, a šlo je. Pobralla sva precej pikov, čebel pa je za dober roj utonilo v točilu in v sodu. Ženski si seveda nista upali blizu in tako je obležalo vse delo na najinih ramah. Toda čakalo naju je še prijetnejše delo: vračanje satja v panje. To sva opravila proti večeru in tudi pri tem dobila še vsak svoj delež pikov. Zadovoljna sva bila, ko je bilo vse končano. Ostala pa je skrb, kako bo naslednji dan, ko bo prišla na vrsto druga polovica panjev.

Zjutraj smo poskusili zarana, ko so bile še vse izletne čebele doma. Pa so se takoj zakadile v nas. Bile so sitne kot sto zlodejev. Toda, ko so izletele, smo se oddahnili. Ne vem, ali so prejšnji dan toliko nabrale v baraki, da so bile sedaj preveč zaposlene doma, ali pa je bilo v naravi boljše. Dale so nam mir. Moška sva bila pri ometanju in vračanju satja, ženski pa pri odpiranju pokrovcov in točenju. Nekoliko čez poldne smo bili gotovi. Dobili smo toliko medu, da smo bili kljub težavam prejšnjega dne zadovoljni. Zvečer je tovariš z obema pomočnicama odšel domov in ostal sem zopet sam pri čebelah.

Sedaj pa, dragi čebelarji, s pojasnili na dan! Kaj je bilo vzrok temu nenavadnemu dogodku. Ako bi bil točil v brezpašni dobi, bi bilo to razumljivo, a da se je kaj takega dogodilo sredi paše, mi še danes ne gre v glavo. Vsako leto točim v Istri med pašo in vselej je vse v redu. Muha ima pač svoje muhe.

Doma se mi je že nekajkrat primerilo, ko sem panje pripeljal s kostanja in hotel takoj drugi dan točiti, da sem moral odjenjati. Tako je vedno, če niso čebele še uletene na novem mestu. Sedaj jim dam toliko časa mir, da se pošteno spraše in popolnoma ulete. Za to pa je potrebnih vsaj nekaj lepih dni. Odkar to upoštevam, nimam nobenih sitnosti več.

DAJMO BESEDO SLOVENSKEMU ČEBELARJU

IVAN RAK

Iz listnice uredništva na zadnji strani ovitka lanske devete številke glasila je razbrati, da je zopet na vidiku ostra polemika med pristaši AŽ-panja in njegovimi nasprotniki. Naj bo kakorkoli, ne bojim se je in pozdravljam stališče, ki ga namerava tokrat zavzeti pri tem uredniški odbor. Ne bojim se polemike, kajti moji računi s člankom »Slovenskim čebelarjem v premislek« so tako čisti, da na pol poti ne morem ostati. Tokrat naj se torej dokončno odloči, kdo ima prav! Iz tona, ki bo vel iz polemik, bom presojal, ali se spleča odgovarjati. Če bom spoznal, da je bolje molčati, vedite, da zdaleč ne mislim kloniti. V krajšem času, kot si mislimo, mi bo pomagal odgovoriti neizprosni realist čas.

Pisanje ni moj poklic. Nimam časa tehtati besed. Tisti, ki ima za to čas in rad išče dlako v jajcu, bo v mojih člankih pač lahko našel nekaj, čemur bo po njegovem mnenju treba ugovarjati. Želel pa bi, da prenehamo z dosedanjim načinom polemiziranja, ki marsikoga odvrača od pisanja. Kaj mislim s tem?

1. List naj bi ne priobčeval ničesar, kar imamo lahko za osebno »zafkancijo«. Tu seveda ni mišljena satira, kot so n. pr. članki Inocenca Revaja, ki jih bralci zelo pogrešajo, ali Janeza Trota (vse od »Čebeljega blagra« do nedosegljive »Besede o panjih«) in drugih. Pač pa je osebna žalitev, če nekdo zapiše, da n. pr. pregleda tri panje določenega sestava prej, kot en panj drugega sestava, a mu čebelar v našem listu odgovarja: »Nisem vedel, da je tak čebelarski kampilje«.

2. V strokovni list, kot je naš, ne spadajo polemike s člankarji v drugih listih, če njihovim člankom spremenimo smisel. V dnevniku »Delo« je n. pr. nedavno novinar (gotovo na podlagi razgovora s strokovnjakom) priobčil članek, v katerem je opisoval razvoj družbenega čebelarstva Mirošan, predvidene finančne uspehe tega obrata, potrebo kvalificiranih delavcev itd.* Devet mesecev potem je izšel v našem listu članek, ki na pisanje v »Delu« odgovarja. Pisec v njem upravičeno kritizira pretiravanje, omenja pa tudi, da piše Delo:

»Povprečni letni donos v zadnjih 25 letih je bil v Savinjski dolini 30 kg na panj...« (nato govori o napačni kalkulaciji in nadaljuje)... »No pa pustimo to ob strani. Važneje je nekaj drugega. Ako so savinjski čebelarji prišli, kar se medenja v njihovi dolini tiče, šele sedaj po 25 letih s pravo »farbo« na dan, so se zelo pregrešili proti naši skupnosti, saj so s tem dopustili, da je šlo v vsem tem času na tisoče ton medu v izgubo. Toda, ker poznamo savinjske čebelarje, jih česa takega težko obdolžimo in si raje mislimo, da je kalkulant postavil za osnovo računanja napačne številke.«

Bral sem in se čudil, kako sem mogel spregledati v »Delu« prav to, kar se tiče nas savinjskih čebelarjev. Ko so se po tem članku duhovi vedno bolj

* Mirošan je samostojen sadjarski obrat v Libojah pri Petrovčah v Savinjski dolini, ki ima res vzorne, na izkrčenih gozdovih urejene sadne plantaže. Ker pa so v vsakem sadovnjaku potrebne za oprашitev cvetja čebele, si je omislil tudi čebelarski obrat.

razburjali in se je o tem razpravljalo med drugim tudi na sestankih čebelarških družin, sem znova prebral tisto številko »Dela« in ugotovil: Nikjer ne piše prav ničesar o kakem povprečnem donosu v Savinjski dolini, ampak se vse, kar o tem piše, glasi dobesedno takole:

»Za čebelarstvo so v celjskem okraju zelo ugodni pogoji. Veliko je še neizkoriščenih prirodnih paš. Posebno gozdovi smrek in jelk v Zgornji Savinjski dolini in na južnih pobočjih Pohorja zagotavljajo, da čebele ne bodo stradale in da bodo lahko pridobile na tisoče kilogramov sladkega soka in cvetnega prahu. Po podatkih čebelarjev je bil v teh krajih v zadnjih 25 letih povprečen »pridelek« na panj med 25 do 30 kg medu...

Čebelarji, paša v navedenih krajih nima s savinjskim povprečjem nikake zveze. Tako izpreminjanje smisla člankov nikomur ne koristi, pogloblja pa mržnjo med čebelarji. Čuvajmo svoj ugled in ugled lista! Res je naša dolžnost, da bdimo nad strokovnimi nepravilnostmi tudi v drugih listih, toda ne na tak način. »Delo« je dnevnik, ki bi mu bila tudi kaka »časnikarska raca« dovoljena, naš list pa je strokoven. Ker nekaj tisoč bralcev našega lista ni imelo možnosti primerjati obeh člankov, je pisanje »Dela« gladko obsodilo. To pa je preračunano zavajanje v zмотo.

3. Ne pišimo v naš list nesmiselnosti in trditve, ki jih ni zaslediti v nobenem čebelarškem listu drugih narodov, ali stvari, ki jih s strokovnega gledišča ne moremo zagovarjati. Upoštevajmo, da ima ne samo tisti, ki piše, ampak tudi naš preprost čebelar dar objektivnega presojanja, morda večjega kot mu ga pripisujemo, pa si ob takih člankih misli: »Naj le pišejo...«

Čebelarim v osrčju Savinjske doline — tam, kjer zavzema hmelj kakih 20 % obdelovalnih, oziroma 40 % ornih površin. Tu si je napredno kmetijstvo, ki prinaša čebelarjem le poslabšanje pašnih razmer, prej kot kje drugje v Sloveniji, utrla pot. Mislim na veliko porabo umetnih gnojil (pri nas preko 900 kg na hektar obdelovalne zemlje), ki pospešuje na travnikih le rast žlahtnih trav na račun cvetlic in na povečano setev krmskih rastlin, ki so skoraj v celoti izpodrinile že tako in tako ne preveč obsežne površine ajde.

V takih pašnih razmerah si od čebelarstva nisem obetal ne vem kakih koristi. Kot čebelar idealist sem začel in kot tak bom tudi nehal. Užitek, ki mi ga daje čebelarjenje, ne zamenjam z vsemi dobrinami tega sveta. Tak sem in kot tak verujem besedam dr. Enocha Zandra, menda dovolj znanega čebelarja-znanstvenika svetovnega slovesa, ko pravi:

»Panju z nakladami pripada bodočnost. Iz njega lahko odvzamemo poljuben sat le z rokami in v kratkem času. Oskrbovanje od zgoraj je za čebelarja najugodnejše, čebele po najmanj razburja.«

V svojem članku »Slovenskim čebelarjem v premislek« sem hotel poudariti, v kakšnem panju je mogoče s čim manjšim trudom privedi družino do take moči, da bo sposobna tudi kratkotrajno pašo čim bolj izkoristiti, in me izredno preseneča, da lahko v svetu povsem utrjena resnica naleti pri Slovencih na odpor.

Trdim, da je bilo že mnogo preveč polemik; zato predlagam, da ta tleči spor med pristaši listovnega panja in panja z nakladami prenesemo prej, ko se bo znova razplamtel, tja kamor spada: v slovenske čebelnjake.

Z namenom, da bi ugotovili razliko v priročnosti opravljanja enega in drugega sestava panja, vabim k sodelovanju nekaj sto slovenskih čebelarjev, ki imajo večletno prakso pri delu v AŽ-panju, ki bi za poskus žrtvovali vsaj eno družino in ki mislijo tako nekako, kot je dejal eden izmed prvih učiteljev slovenskih čebelarjev, Lakmayer:

»Ako bi si domišljali, da sploh ni več mogoče kaj boljšega izumiti, bi utegnili precej občutno oškodovati naše čebelarstvo. Prav gotovo bodo tudi naši zanamci kaj izboljšali.«

Vsekakor bi bilo najbolje, da bi to napravili v okviru društva in da bi naše glasilo odstopilo prostor za navodila o preureditvi panja in predstavitvi družine. Če to ne bi bilo izvedljivo, sem pripravljen vsakemu interesentu tako navodilo poslati.

Ne skušajmo torej z zopetno besedno vojsko rešavati starega spora! Reši naj ga tisti, ki je za to pristojen: slovenski čebelar sam!

(Dalje prihodnjič)

MOJE PRVE IZKUŠNJE S ČEBELAMI

FRANC GROSELJ

Čebele imam šele dve leti in vendar sem si že pridobil prve izkušnje. O teh svojih izkušnjah, ki bodo morda zanimale tudi druge čebelarje, bi rad spregovoril nekaj besed. Preden pa s tem pričnem, naj povem, kako sem prišel do čebel.

Pri naši hiši je stal že dolga leta zapuščen čebelnjak. Prav to me je vzpodbujalo, da sem začel misliti, kako bi si preskrbel čebele. Jeseni leta 1959 sem si kupil dva naseljena AŽ-panja. Postavil sem ju v čebelnjak in skrbno odel. Zima je hitro minila, bližal se je dan prvega izleta. Tistikrat sem ves vznemirjen hodil okoli panjev in čakal, kdaj bo sonce čebele zvbilo iz njih. Naposled so se vendarle prikazale na žrelih prve zaspanke. Potem pa jih je bilo čedalje več, živahno vrvenje se je sprevrglo v močno bučanje. Ko sem gledal to vrvenje, sem bil srečen in zadovoljen. Prepričan sem bil, da sta obe družini dobro prezimili. Moje veselje pa je trajalo le malo časa. Že naslednje dni sem opazil, da ena družina slabše izletava. Čebele niso prinašale obnožine, po naletni deski pa so nemirno tekale sem in tja. Tudi tujke so vohljale okoli žrela. Kdaj pa kdaj sta se kaka tujka in domačinka sprijeli v nerazdružen smrtni objem. Vedel sem, da nekaj ni v redu. Toda, kaj? Ob prvem toplem dnevu sem družini pregledal in ugotovil, da je ena brez matice. Dodati bi ji bilo treba novo, a kje naj jo dobim? Ker je pri sosedu čebelarju nisem dobil, sem moral osirotelo družino pridružiti drugi, ki je imela že sredi marca štiri sate zalege. To sem napravil tako, da sem osiroteli panj zaprl, nato pa čebele ometel pred čebelnjak, da so se sprašile v novi dom. S tem sem razmeroma močno družino še bolj okrepil. Zato ni nič čudnega, da mi je dala že sredi maja nad 2 kg težak roj.

Še vedno imam živo v spominu, kako sem ogrebel svoj prvi roj. Sosedov sin je ves vznemirjen pritekel v našo hišo in, ko me je zagledal, zakričal:

»Čebele roje!« To je učinkovalo name, kot bi me prešinila električna iskra. Planil sem proti vratom in zdirjal k čebelnjaku. Iz žrela panja so se usipale čebele v močnem curku, nato pa švigale okoli in iskale primerno mesto, kamor bi sedle. Kmalu so se začele zbirati v krošnji bližnje jablane. Roj se je obesil na tanko vejo prav pod vrhom drevesa. Sosed mi je prinesel ogreb-
nik, ki sem ga nataknil na daljšo preklo in splezal na drevo. Tu sem ga pritrdil tako, da je bila odprtina natančno pod rojem. Povzpel sem se malo višje in močno udaril po veji, na kateri je sedel roj. Večina čebel je padla v ogreb-
nik, ostale pa so se ujele v zraku ali se dvigale iz trave in močno razburjene letale okoli mene. Prilepil sem se ob deblo in niti z očmi nisem upal treniti. Počasi so se čebele umirile in trumoma sedale v ogreb-
nik. Kljub svoji nerodnosti nisem dobil nobene injekcije; družina je bila pač zelo krotka.

Roj je bil moj. Usadil sem ga v prazen panj. V enem tednu mi je izdelal vseh devet satnic, toda sati so bili nekam čudno zverženi. Kaj je bilo temu vzrok, nisem vedel. Afera o Medeksovih satnicah iz parafina mi še ni bila znana.

Drugače je roj kar dobro napredoval. Preglavice mi je delal le izrojenec, ki je hotel še enkrat rojiti. Kupil sem si star panj. Izrojencu sem odvzel šest satov z zalego in pokritimi matičniki ter jih dal v novo kupljeni panj. Dodal sem še sat z medom in enega z vodo. Narejena družina se je hitro osamosvojila, pa tudi izrojenc je opustil misel na rojenje. Novega ogrebanja sem se bal, ker mi je sosod povedal, da roji z nesprašenimi maticami radi pobegnejo. Obe mladi matici sta se v redu sprašili in kmalu začeli zalegati. Moje premoženje se je povečalo na tri panje, čebelnjak pa ni bil več tako prazen.

Jeseni sem točil med le v roju in izrojencu, vsega skupaj 23 kg. Zaloge pri narejeni družini so bile pičle, kar je razumljivo. Pred zazimljenjem sem jih moral dopolniti s sladkorjem.

Vsak čebelar lahko vidi, da sem to leto plesal tako, kot so hotele čebele. One so bile zadovoljne, jaz pa ne. Zavedal sem se, da mi manjka strokovne izobrazbe. Kupil sem si »Sodobno čebelarstvo« in se naročil na Slovenskega čebelarja. Moje čebelarsko obzorje se je naglo širilo. Čebele sem prezimil v medišču. Spomladi so bile vse tri družine zdrave in močne. Čebelar iz sosednjega kraja mi je prodal še eno družino po zelo nizki ceni. Sedaj sem imel že štiri panje in sklenil sem, da začnemo to leto čebelariti po najboljših navodilih in predpisih.

Pretehtal sem več načinov pospeševanja spomladanskega razvoja družin. Najboljše se mi je zdelo spomladansko zoževanje gnezda. Napravil sem si ločilne deske. Vsem štirim družinam sem odvzel po dva nezasedena sata, prazni prostor ločil od čebel z desko ter ga napolnil s papirjem. Nato sem predelil z desko še gnezdo samo. Na eno stran sem dal zalego in en ali dva sata z obnožino, na drugo stran pa medeno zalogo. Okence sem odstranil, namesto njega pa porinil prav do zadnjih letvic satnikov lesonitne plošče. Čebele so hodile iz enega prostora v drugega po hrano, in to samo pod palicami, ker ni bilo med obema prostoroma druge povezave. Pretežni del družine se je držal le pri zalegi in jo grel. Ker je bil prostor z zalego zožen, je bilo toploto lažje vzdrževati in zato se je zalega naglo širila. Čez tri tedne

so družine močno napredovale. Moral sem jim odvzeti ločilne deske, sicer bi zavrl njih nadaljnji razvoj. Hkrati sem jim dodal gradilnike. Čebele so v njih pridno gradile trotovino, jaz pa sem jo še bolj pridno izrezoval. Dodajal sem jim tudi nove satnice, povprečno devet na družino. Tako sem dosegel, da so bili panji sredi maja na višku moči, a vseeno niso rojili. Starejše zaležene sate sem prestavljal v medišča in tako so imele matice dovolj prostora za zaleganje, čebele dojlje pa dovolj potrošnikov mlečka. Ker sem nameraval svoje čebelarstvo razširiti, sem napravil še tri nove družine. Poskrbel sem tudi za mlade matice. V prašilčkih preizkušene matice sem zamenjal s starimi iz plemenjakov. Sedaj imam sedem plemenjakov s petimi letošnjimi in dvema lanskoletnima maticama. Rezerva pa so trije lepi prašilčki, katerih matice sem vzredil iz jajčec družine, ki se mi je zdela izmed vseh najboljša.

V juniju proti pričakovanju domačih in sosedov nisem točil, dasi medišča niso bila prazna. Vedel sem, da matice tem bolje zalegajo, čim več medu je v panjih. Če bi ga jeseni kaj preostalo, bi ga pred zazimljenjem še vedno lahko točil. Čebelar-sosed mi je dejal, da se bodo družine polenile, če jim bom puščal med v mediščih. On da je vse iztočil, čebele pa da bodo za sproti že dobile hrano, saj še ni vse paše konec. Nisem se strinjal z njim. Čebele so vedno enako varčne in nikoli ne porabijo več, kot je potrebno. Da sem pravilno mislil, se je pokazalo jeseni. Moje družine so šle močne v zimo, medtem ko so sosedove zelo zaostale; nekaj panjev ima sedaj celo bolnih. Vse poletje so živele njegove čebele iz rok v usta in razumljivo je, da se je zaleganje skoraj popolnoma ustavilo. Šibke družine rade podležejo boleznim in zato so zbolele tudi njegove. Videl je, da sem imel prav, in ni več tako zviška gledal name.

Točil sem sredi septembra. Z vestnim čebelarjenjem sem dosegel v zelo slabi letini donos nad 9 kg na panj, seveda le pri plemenjakih. Pridelal sem tudi 1600 g čistega voska iz gradilnikov. Zdi se mi, da so družine pri tem uspehu do viška razvile svoje proizvajalne sposobnosti.

Po jesenskem krmljenju sem sklenil, zazimiti spodnje družine v mediščih, kakor sem to storil prejšnje leto. Pregledal sem vse načine prezimovanja v medišču, ki jih priporočajo različni avtorji, pa se mi je zdel vsak preveč zamuden in kompliciran. Najbolj praktičen je način, ki ga je opisal tov. Bukovec v enem izmed starejših letnikov Slovenskega čebelarja. Po njegovem nasvetu naj bi namesto matične rešetke dali v panj lesonitno ploščo, ki naj bi slonela na nekaj centimetrov niže zabitih žebličkih in bila nekoliko odmaknjena od čelnice panja.

Prezimovanje v medišču ima to slabo stran, da nam dela preglavice pri spomladanskem krmljenju čebel. Zato skušamo medišče povečati tako, da je pod palicami enak prostor, kot je pod palicami v plodišču. Spodnje okence pride zgoraj, zgornje pa spodaj. Jaz sem vse to še preprosteje uredil. Nisem delal novega dna, ampak sem kar pokrito matično rešetko spustil na žebličke in jo odmaknil z zagozdo 1 cm od sprednje stene. Police v plodišču sem odstranil, v prazen prostor pa porinil primerno veliko desko do kvačic. Tako sem dobil nekakšen kamin, po katerem lazijo čebele od žrela po sprednji steni panja v medišče in nazaj. Prazno plodišče sem nato zatlačil s papirjem. Ta način vzame malo časa in popolnoma ustreza vsem zahtevam.

Veter čebel ne doseže, a tudi nenadne temperaturne spremembe nimajo nanje premočnega vpliva. Da je to res, sem videl že konec novembra. Po hudem mrazu je postalo izredno toplo in čebele zgornje vrste, ki prezimujejo v plodiščih, so takoj izletavale. Na srečo še ni bilo snega, drugače bi marsikatera ostala za vedno v njem. Čebele, ki prezimujejo v medišču, so se mnogo kasneje odločile za izlet.

Eden izmed sosednih čebelarjev mi je zatrjeval, da bo pločevina matične rešetke neugodno vplivala na prezimovanje, češ da bo železo hladilo panj. To bi držalo, če bi bile stene panja iz železa. V mojem primeru pa je pločevina sredi prostora, ki ga čebele ogrevajo. Ker je dober prevodnik toplote, deluje kot železna peč v zaprti sobi. Res pa je, da pločevina ne prepušča vlage, toda to niti ni potrebno, ker lahko odhaja po sprednjem kaminu iz panja.

Za konec še nekaj besed o ropanju, o najstrašnejšem, kar more doživeti čebelar. Moj in sosedov čebelnjak sta oddaljena drug od drugega kakih 80 metrov; zato je nevarnost medsebojnega ropa velika. Že lani so se čebele večkrat spoprijele, vendar ne tako, da bi bilo potrebno posredovati. Neke lepe sončne nedelje pa se je sprivil sosed k čebelam, odprl okno v čebelnjaku in jih začel pregledovati. Tokrat sem bil tudi jaz pred svojim čebelnjakom in takoj sem opazil neko izletavanje, ki se mi ni zdelo povsem normalno. Zasumil sem, da čebele nekje ropajo. Pogled na sosedov čebelnjak mi je povedal vse. Odprto okno in kozica z medenimi sati sta vzbudili še mojo pozornost, kaj šele čebeljo. Tekel sem k sosеду in že od daleč vpil, naj preneha z delom, ker so se začele čebele ropati. Mož me je takoj ubogal, hitro zaprl vse panje in zožil žrela. Na srečo je prihodnje dni močno deževalo in tako ni imel moj sosed razen nekaj smetišnic mrtvic večje škode. Med mrtvicami je bila seveda tudi polovica mojih, kar mi ni bilo vseeno. Letos se je ta igra ponovila, toda v drugačni obliki. V petek dopoldne sem iztočil vse sate iz medišč in jih zvečer dal nazaj. Dva dni je bilo vse mirno. Tretji dan pa se je začel ravs in kavs. Takoj mi je bilo jasno, da ropajo sosedove čebele. Kako sem povzročil ropanje, si nisem znal pojasniti. Šel sem k sosеду, da bi ga o tem obvestil, ta pa mi je ves jezen vrgel v obraz: »Od petka, ko si točil, pa do danes, so tvoje čebele uničile skoraj vse moje panje!« To se mi je zdelo nemogoče. Ko sem čebelam pobral med, so bile tako malodušne, da gotovo niso imele volje do ropanja, vsaj prvi dan ne. A če bi tudi moje ropale, zakaj jih sedaj njegove napadajo? Razlagal sem si stvar takole: tujke, ki so oropale njegov čebelnjak, so po opravljenem delu udarile k meni, ker tam ni bilo več kaj najti.

Bal sem se najhujšega. In res je bilo hudo. Začela se je borba za moje najdragocenejše premoženje. Tekal sem okoli čebelarjev in jih prosil za nasvete. Eden mi je svetoval, naj namažem panje s karbolinejem. To ni prav nič pomagalo, pač pa sem si nakopal delo, s katerim bi lahko še nekaj časa odlašal. Pročelje panjev imam še sedaj vsa pisana in jih bom moral spomladi na novo prepleškati.

Drugi mi je pokazal, kako naj napravim ožja žrela iz primerno prirezane deščice. Tudi s tem ni bilo nič. Čebelar, ki mi je spomladi prodal panj čebel, pa mi je svetoval tole: »Na brade položi pravokotno na žrelo po dve paličici, potem pa njih sprednje konce stisni nekoliko skupaj ter daj nanji

10 cm široke in okoli 30 cm dolge šipe, tako da se bodo z daljšim robom tiščale stene panjev. Pod šipami nastane trikoten prostor, v katerem se bodo zadrževale domače čebele. Tujke, ki napadajo od zgoraj, skozi šipe ne bodo mogle do njih. Ker prihajajo nabiralke navadno težke domov, sedajo prav spredaj na brado, nato pa zlezejo pod šipo do žrela.«

Res sem napravil tako in ropanje je takoj prenehalo. Vsak, ki bo to sredstvo preizkusil, se bo prepričal, da je res učinkovito. Odtlej bo imel stalno pripravljene šipe, da se ubrani morebitnega napada tujih čebel.

ZANIMIVO PISMO IZ ANGLIJE

EDI SENEGACNIK

Naš dobri znanec in prijatelj Adam Kehrle mi je po vrnitvi s svetovnega čebelarkega kongresa v Madridu poslal pismo, ki bo prav gotovo zanimalo slovenske čebelarje. Vsi se še spominjamo njegove napore pota po Jugoslaviji leta 1956. Takrat je prepotoval skoro vso našo državo, da bi prišel do pešterske oziroma sjeniške čebele, ki mu jo je priporočil znani srbski čebelar Tihomir Jevtić kot eno najboljših. Med drugim piše Kehrle v tem pismu tudi o svojih izkušnjah s to čebelo. Seveda nas to izredno zanima. Slovenci, ki smo preizkusili sjeniške matice, že nekaj let nestrpno čakamo na njih strokovno oceno.

Pismo pravi: »Ogromno ljudi iz vseh delov sveta je prisostvovalo kongresu. Kolikor sem mogel presoditi, jih je bilo celo več kot na zadnjem kongresu v Rimu pred dvema letoma. Jugoslavija je bila zelo klavrno zastopana. Edina oseba, ki sem jo spoznal, je bil prof. Tomašec, s katerim sem ob različnih prilikah večkrat govoril. Kakšna škoda, da ni bilo nikogar izmed vas Slovencev! Saj ste tako znan čebelarški narod, pa niste mogli poslati sem niti enega svojega človeka! Mogoče pa se bomo videli na prihodnjem kongresu, ki bo v Pragi čez dve leti.

V svojem zadnjem pismu ste mi pisali o silno slabi čebelarški letini pri vas. Kar hudo mi je bilo, ko sem bral, da so morali vaši čebelarji še poleti krmili. Toda taka letina je bila tudi drugod: v Nemčiji, Švici in Avstriji. Tudi na Britanskih otokih je bilo tako slabo skoro povsod, razen v južnih pokrajinah. V Severni Angliji, Škotski in Irski je deževalo vse poletje, medtem ko na skrajnem jugu nismo imeli nobenega dežja od konca aprila pa prav do avgusta. April je bil izredno deževen in hladen; maj hladen in suh, tako da so imele družine sredi junija manj zalege kot šest tednov prej. Toda okrog 15. junija se je vreme zelo otoplilo. Tri tedne potem je bila naša, sicer vedno zelena pokrajina podobna Grčiji sredi poletja: bila je čisto rjava in požgana zaradi vročine. Bela deteljica — naša glavna paša — se sploh ni razcvetela. Kljub temu smo imeli srečo: dobili smo okoli 105 funtov (45 kg) na panj. Jesenska resa pa je popolnoma odpovedala že drugo leto, in sicer zaradi suše v juniju in juliju.

Bojim se, da pri sjeniških in črnogorskih čebelah ne bomo prišli do dosti drugačnih rezultatov, kot ste vi v Sloveniji. Mogoče so se res izkazale

bolj krotke kot prave kranjice, toda ugotovili smo, da so v naši deželi izredno občutljive za nosečo. Morda bi bilo drugače v drugih klimatskih razmerah.

Če boste imeli prihodnje leto kaj več matic vašega rodu, bi bil zelo vesel, ko bi mi jih poslali, da bi preizkusil še te.«

Jeseni leta 1956 smo dobili v Sloveniji petnajst matic prav iz Sjenice. Razdelili smo jih med različne čebelarje. Jaz sem dodal nekatere matice močnim plemenjakom, ostale pa prašilčkom, ki so imeli obilo mladice. Spomladi sem opazil, da plemenjaki in prašilčki niso in niso prišli v razvoj nikamor naprej. Nепrestano so pešali, medtem ko so se druge družine z našimi maticami odlično razvijale. Trije prašilčki s sjeniškimi maticami so imeli zalego le na dveh satih, prašilčke z našimi maticami pa sem moral prestaviti v žnideršiče, sicer bi bili rojili. Stanje se ni izboljšalo niti potem, ko smo dodajali oslabiljenim družinam s sejniškimi maticami mlade čebele in polegajočo se zalego. Družine so ostale vse leto najslabše. Nabrale niso niti zase. O enakih rezultatih so poročali tudi ostali čebelarji. Ti so sjeniške matice že v naslednjem letu (1957) zamenjali, jaz pa sem jih ohranil še v treh družinah do leta 1959. Takrat sem te matice uničil, ker so bile družine najslabše med vsemi.

Mnogo smo ugibali, kaj bi utegnil biti vzrok, da se te družine niso in niso mogle razviti, čeprav smo jim neprestano dodajali pomoč. Po mojem mnenju bi klimatske razmere pri tem ne mogle imeti važnejše vloge, saj je v Sandžaku približno tako podnebje kot pri nas na Gorenjskem. In če je to v resnici tako dobra čebela, kot so o njej govorili, bi morala biti odporna tudi proti neznatnim klimatskim spremembam. O naši kranjici še nismo slišali, da se ni obnesla v Egiptu in drugod po svetu, kjer je podnebje dosti drugačno kot pri nas doma. Sjeniške matice pri nas niso bile rodovitne in to je njihova glavna slabost. Četudi bi jih spomladi napadla noseča, bi se morale družine med letom okrepiti, ker smo jim stalno dodajali pomoč in so imele razmeroma dobro pašo.

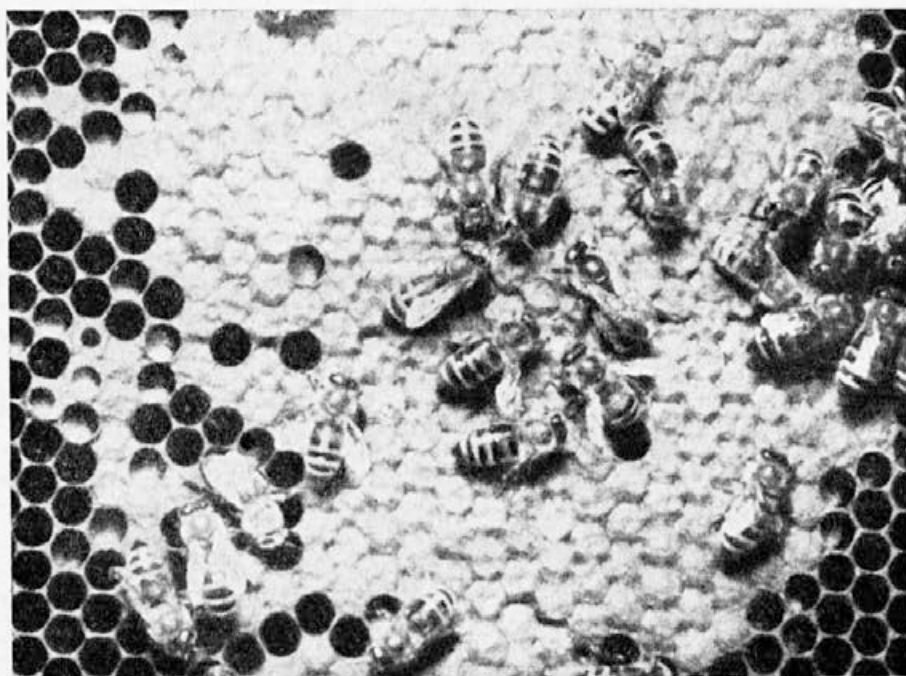
Naposled lahko zaključimo poglavje o teh maticah. Mi smo že po letu dni kot praktični čebelarji ugotovili, da s temi maticami najbrž ne bo nič, zdaj je te naše domneve potrdil še Kehrle s svojimi znanstvenimi ugotovitvami. Naša kranjska sivka stoji še vedno v ospredju. Ni ji treba delati reklame, saj njeni uspehi in ugled v svetu dovolj govore zanjo. Mi pa se zavedajmo, da ne bomo nikjer našli kaj boljšega, kar že imamo. Le vzrejati in odbirati bo treba bolj sistematično. Potem bomo lahko tudi Slovenci bolj glasno in prepričljivo govorili, da smo prišli do svojega najboljšega čebeljega rodu.

Tu pa ne smemo ostati na pol poti. Vzrejna prizadevanja, ki jih naša Zveza že leta tako velikodušno podpira, morajo zajeti še večji krog čebelarjev. Če hočemo doseči svoj cilj, se ne smemo bati težav in morebitnih neuspehov. Naj nam bo vzor naš prijatelj Kehrle, ki je prepotoval že skoro ves svet, da bi našel najboljšo čebelo, pa je še sedaj nima. Verjetno mu ni prav nič žal utrudljive in naporne poti v črnogorske planine, kjer je upal najti tisto, kar išče še danes. Nam ni treba hoditi po svetu. Doma imamo dragocen zaklad, a se tega premalo zavedamo.

ČEBELE PIKAJO

FRANC ROBIDA

Vprašamo se, zakaj, kdaj in katere. Prvo od teh treh vprašanj je precej podobno vprašanju, zakaj potegne vročekrvni južnjak nož. Če ju vzporedimo, se izlušči odgovor sam po sebi: čebela piči, če jo razsrdimo, če čuti, da ji preti nevarnost, bodisi njej sami ali njenemu domu. Star sovražnik ji je medved. Zato pa se tudi z vso silo zakadi v človeške lase, ki jo spominjajo na tega sovražnika. Včasih traja dolgo, da piči, včasih pa takoj useka.

Življenje v panju (Foto F. Grošelj)

Pri drugem vprašanju se moramo že nekoliko poglobiti v čebelje življenje. Dobro vemo, da so čebele, ko jim nudi narava bogato pašo, zelo miroljubne in lahko delamo z njimi, kar hočemo, ne da bi jih razsrdili. Gorje pa, če paša naenkrat preneha in ni nikjer nič dobiti. Tedaj postanejo zelo napadalne in čebelar naj se kar dobro zavaruje, če ima pri njih kaj opraviti, sicer bo lahko z nešteti piki zdravil svoj revmatizem. Prav iz tega vzroka so deloma hude tudi na ajdovi paši, in sicer zato, ker med ajda le nekaj ur dopoldne. Nekateri mislijo, da je njih srditosti kriva kakovost medu, v kar pa dvomim, kajti ne samo, da tedaj rade pikajo, še rajši stikajo okoli za medenimi viri. In če do teh ne pridejo po poštenem potu, si jih prisvoje na tatinski način. To početje pa ozlovolji družine, okoli katerih sti-

kajo, in kaj kmalu pride do hudega plesa. Gorje, če pusti ob brezpašnem času nepreviden čebelar kje kak sat medu. Vsaka čebela si hoče divje priboriti svoj delež. Pa ne samo to! O taki »nenadni paši« obvesti tudi tovarišice v svojem panju in te sedaj iščejo in stikajo vsepovsod. Spomnijo se, da so še pred kratkim našle v neki sobi kako slaščico, pa vdirajo v stanovanja in nadlegujejo ljudi. Poskušajo vdreti tudi v druge panje in, če ti tega ne opazijo, so kmalu sredi najhujšega ognja. Male, miroljubne čebelice se spre-mene v zlobne hudičke, ki ogrožajo ljudi in živali daleč naokoli.

Na pikanje vplivata tudi vreme in dnevni čas. Ob lepem vremenu so na paši vse izletne čebele, doma pa večinoma mlajše čebele, ki žela še niti

Matica med zaleganjem (Foto F. Grošelj)

ne znajo prav sukati. Vreme vpliva na čebele enako neugodno kakor na človeka, pa naj bodo to zračna naelektrenost ali določeni vetrovni tokovi. Če tedaj odpremo panj, opazimo kmalu, kakšno razpoloženje vlada v njem in se lahko po tem ravnamo.

Tudi hitre kretnje razdražijo čebele, kajti kakor človeško oko opazi tudi njihovo premikajoče se predmete hitreje kot mirujoče. Če se otepaš sitne čebele, ji takoj priskočijo na pomoč tovarišice. In bolj ko se jih otepaš, več jih imaš okoli sebe. Le hiter beg te lahko reši roja malih maščevalk.

Čestokrat razdraži čebele zoprni vonj. Zaradi neprijetnega izpuhtevanja so pogosto do smrti oklale konja ali osla, ki sta bila v njihovi bližini. Če

se ti pri prevažanju čebel s konjsko vprego odpre ali razkolje kak panj, tedaj poskrbi najprej za konje. Izprezi jih in odpelji proč, sicer se boš moral sam vpreči pred voz, poginulega konja pa še mesar ne bo hotel, kvečjemu konjederec. Prav tako neprijeten je čebelam duh po alkoholu iz človeških ust in jih razburja do pikanja. So pač abstinentke. To njihovo dobro lastnost pa nekateri brezvestni čebelarji zlorablajo v svoje umazane namene: čebele upijanjajo in jih usmerijo na ropanje.

Naposled še zadnje vprašanje: katere čebele pikajo?

Naloga starejših čebel je, da branijo svoj dom. Te tudi najrajši pikajo, medtem ko so mlajše čebele manj napadalne. Dalj časa brezmatične družine imajo večinoma le starejše čebele. S temi družinami je težje delati kot pa z onimi, ki imajo obilo mlade živali. Nadalje so živalni panji bolj bojeviti kot slabiči. Kot bi se zavedali, da je v skupnosti moč.

Vzrejevalci matic prav dobro vedo, da so lahko družine že po naravi bojevite ali krotke. Od bojevitih družin, pa če so še tako dobre medarke, ne bo nikoli vzrejal matic. Srdite družine lahko ozdravimo le z izmenjavo matice, ki izvira iz kake dobre, toda krotke družine. Bojevitost oziroma krotkost podedujejo čebele po matici, a prav tako po očetu trotu. Zato kaj hitro proč z maticami iz bojevitih družin, kajti tretje, sinovi take matice, bi mogli razširiti bojevitost na druge panje.

Tudi čebelje pasme so različno bojevite. Za krotke veljajo srednjeevropske čebele; znana je po svoji bojevitosti ciprska čebela, ki se na drugi strani odlikuje s svojo lepoto in nekaterimi dobrimi lastnostmi. Po vsem svetu je znana krotkost naših kranjic. Čim čistejše pasme so, tem krotkejše so in lažje je delo z njimi. Pravo nasprotje pa so križanke črne ali sive pasme z italijankami: prave divjakinje!

V zvezi s tem se nam vsiljuje še dodatno vprašanje: kako naj se ubranimo pikov?

Pik niti najbolj utrjenemu in privajenemu čebelarju ni ugodje. Bolečini se nikoli ne privadi, ampak se le nauči, da jo bolje obvlada. Za pike na roke večina ljudi ni posebno občutljiva, akoravno so nekateri včasih tako hudi, da za nekaj časa roka kar ohromi. Bolj boleči so piki na glavo, zlasti na nos, v nosnice, ustnice, okoli oči ali ušes. Žrtev kiha, solze lijejo iz oči, včasih se pa pocedi tudi kri iz nosa. Nima torej smisla, da se kdo dela junaka in brklja po panju brez naličnice na obrazu in z zavihanimi rokami. Le kar mirno si nadeni prozoren pajčolan ter ga dobro zatakni za suknjič, da ti ne zleze podenj čebela. Gre pač vsakomur na živce, če pleše čebela med pajčolanom in obrazom, čeprav tedaj redko piči. Vsakega pika se pa ubrani le tisti, ki si poleg maske na obraz nategne na roke še rokavice ter zaveže rokave in hlačnice, kakor da gre v boj na sršene...

Preden začneš delati v čebelnjaku, si temeljito umij roke, da odstraniš z njih razne, čebelam bolj ali manj neprijetne duhove. Nekateri čebele izredno dražijo, kot na primer duh po hlevu, pot itd. Če diši tudi obleka, si obleci preko nje svetlo delovno obleko, ker naše hčerke sonca ne marajo za žalne obleke in klobuke. Pred piki varujejo še nekatere dišeče snovi, ki jih vteremo v kožo, na primer 5 delov 5% evkaliptovega in 100 delov terpentinovega olja, terpentinovo olje samo, melisni špirit, ocet in mnogo drugih. Steklenička takega »zdravila« naj bo vedno pri rokah in marsikaj

boš lahko naredil brez maske in rokavic, kar je zelo ugodno, posebno ob poletni vročini. Da se ubraniš preštevilih pikov, upoštevaj tole: Čas! Za pregled panja izberi, če le mogoče, primeren čas, ko so pašne čebele zunaj, torej ne zgodaj zjutraj ali pozno zvečer, ob dežju ali hladnem vremenu. Razpoloženje družine! Ne odpiraj panjev med ropanjem ali, ko tuje čebele stikajo okoli njih. Z drugo besedo povedano, izogibaj se vsega, kar bi ropanje povzročilo. Bodi vedno miren! To dosežeš le z dolgo vajo. Sata ne smeš spustiti na tla niti tedaj, ko ti zabode čebela svoje želo v nos. Nervoznost razburja čebele; zato pa mirno kri in raje vse po polževo! Višnjegorski čebelarji — brez zamere!

Prav tako kot ljudi pomiri čebele dvoje sredstev: voda in plini solzivec. Voda še bolj učinkuje, če kaneš vanjo nekaj kapljic evkaliptovega olja. Drugo sredstvo je dim, bodisi tobačni ali iz kadilnika, v katerem tle platnene krpe, bukova goba ali trhel les. Kot plin solzivec je najučinkovitejši tobakov dim; puhni ga nekaj v panj, potem pa vrata panja zapri. Tudi dim skozi žrelo prepreči čebelje pike.

Oglejmo si nazadnje še posledice pikov in ukrepe proti njim! Ko čebela piči, ostane želo v rani. Odstrani ga takoj, tako da ga spraskaš z nohtom iz kože. Žela z obraza boš laže odstranil, če se boš gledal v zrcalo — imej ga pri roki v čebelnjaku! Če žela ne odstraniš, deluje strupena žleza kar naprej in pri vsakem utripu mišice vbrizga še nekaj strupa v rano.

Marsikdo po piku močno oteče; oteklina ga boli in peče še dolgo potem. Najboljše sredstvo proti temu so pogosti mrzli ali topli obkladki. Dobro je tudi, če pičeno mesto namažemo z jodovo tinkturo, če seveda nisi za jod občutljiv. Pri občutljivih ljudeh se pojavijo že po enem piku tesnoba, nepravilno dihanje, srčne motnje, šumenje v ušesih in podobno. Skodelica močne kave pomaga često preko najhujšega, če pa se stanje bolnika poslabša, pokliči zdravnika, da mu pomaga s primerno injekcijo. K sreči postane večina ljudi kmalu odporna in neobčutljiva za pike, le redkim ljudem, ki so proti prvim v razmerju 1 : 10.000, so nevarni. S tem pa še ni rečeno, da ti preobčutljivci ne bi mogli postati čebelarji, če imajo sicer veselje do čebelarstva. Prepričan sem, da bodo mogli doseči odpornost s potrpljenjem in previdnostjo, kar pa utegne trajati v raznih okolnostih vsekakor dalj časa. Mogoče bi do tega pomagali tudi preparati sodobne medicine.

Kot vzgled navajam nekega dečka, ki bi rad postal čebelar, a je dobil po vsakem piku rdeče lise po vsem telesu. Težko je dihal in srce mu je tako nagajalo, da so se starši bali za njegovo življenje. Da bi postal proti piku odporen, se je dal pičiti na roko, a je takoj odstranil čebelo z želom vred, tako da je le malenkost strupa prišla v kožo. Znova se je dal pičiti po 4—5 dneh. To je ponavljal 4 tedne, dokler ni čutil, kot da ga peče po vsem telesu, toda sedaj že dokaj slabše. Tako se je počasi privajal piku. Po preteku enega meseca je pikanje ponovil, nakar je bil osem mesecev odsoten ter v tem času ni imel opravka s čebelami. Ko se je vrnil, je zopet začel s kuro, toda neprijetne posledice so bile sedaj že manjše kot prej. Nato je začel previdno delati pri čebelah, ujel sem ter tja kak pik, vendar brez hujših posledic. Kasneje ga je naenkrat pičilo kakih 10 čebel in močno se je začudil, ko ni sploh več zatekel. Seveda ne smemo tega primera posplošiti, vidimo pa le, kaj se da doseči z vstrajnostjo.

Se o sončnicah. K članku tov. Vrčka v lanskim 11. številki Slovenskega čebelarja v dopolnitev in pojasnitev še nekaj besed. Pozno jeseni so opazili čebelarji v okolici Vidma in Krškega, da se jim panji praznijo. Ugibali so, kaj jim jemlje čebele, in naposled dognali tole: Kmetijska zadruga Žedovinec je organizirala živinorejsko farmo. Za silažo je posejala okrog 12 ha sončnic. Morala pa bi jih v tako kasni letni dobi pokositi pred cvetenjem, česar žal ni storila in tako se je razcvetelo morje sončnic. Čebele so se z vso strastjo vrgle v to sončnično morje in v njem tudi pretežno ostale. Prilepile so se na cvetove, ki so bili zaradi tega, ker sonce ni imelo več prave moči, mnogo bolj smoleni, kot so poleti.

Sončnic je bilo na kvadratni meter 12 do 15. Cvetenje je trajalo nad en teden. Za nameček pa je k škodi še kosilni stroj primaknil svoje. Kosili so ob največjemu obisku čebel in tako uničili še tiste, ki so se prej rešile. Čebelarji so sklicali komisijo, ki je ugotovila, da je prizadetih 400 čebeljih družin. Čim bliže polju so bile čebelje družine, tem huje so bile oškodovane. Brez pretiravanja lahko trdimo, da je padlo v vsaki družini 50—70 % čebel. Če računamo, da so čebele v polno zasadenem panju vredne 6000 dinarjev, odpade pri 60 % izgube na eno družino 3600 dinarjev. Celokupno škodo cenimo na 1.440.000 dinarjev. Povečini so imeli čebelarji čebele zavarovane, vendar DOZ razmišlja, ali je upravičen poravnati škodo, kajti zavarovalni pravilnik ne predvideva takega primera.

Franc Vadnal

Pospeševanje čebelarstva v Nemški zvezi republik. Državni proračun predvideva 500.000 mark kot podpora čebelarstvu. Ta sredstva so namenjena zatiranju kužnih bolezni, pospeševanju prevažanja na pašo, plemenski vzreji matic in strokovnim posvetovanjem. Razen tega dobe čebelarji na leto po 10 kg na panj čistega neobdavčenega sladkorja.

Kaj se dogaja s hrano, ki jo prinese čebela v panj: Da bi to ugotovila sta dala dva znanstvenika določeni čebeli hrano, ki je bila pomešana z neko radioaktivno snovjo. Vsako čebelo, ki je sprejela od nje to hrano, sta lahko pri kasnejši preiskavi spoznala po radioaktivnosti, ki se je sedaj držala tudi nje.

Pri pašni čebeli sami se je hrana v 2 do 5 urah s krvjo razdelila po vsem telesu. Neposredno iz medne golše pašne čebele je dobilo to hrano 6 do 10 tovarišič. Napitane mladice so potem s svoje strani razdelile dobljeno sladkorno raztopino kakim 50 nadaljnjim mladitcem.

Iz tega se da sklepati, da gre nektar, ki ga prinašajo pašne čebele v panj, skozi dolgo vrsto čebeljih mednih golš, preden ga mladice spremenjenega v med odlože v satje.

Prav tako zanimiva je bila ugotovitev, da oddajo tudi trotje sladkorno raztopino, ki so jo prejeli od poizkusnih čebel, voljno naprej drugim čebelam. Vsebinska enega trotvega želodčka preskrbi 50 do 40 čebel. Trotje torej v čebelji skupnosti nikakor ne igrajo vloge lenuhov, marveč sodelujejo, kot moremo po vsem tem domnevati, pri razdeljevanju nektarja, ki ga prinašajo pašne čebele v panj, preko mladice do mednih celic.

S. R.

Opazovanja ob žrelu panjev. Bee World leta 1961 poroča, da so dve leti opazovali določene panje, hotoč ugotoviti, katere žuželke poskušajo vdreti vanje. Spomladi 1959 so na žrelih 25 panjev nastavili pasti. Po 6 tednih so našli v njih nad 40 čmrljev, večinoma matice. Nekatere izmed njih so najbrž usmrtile čebele, kajti v njihovih telescih so našli čebelja žela. Opazili so tudi, kako so čebele na žrelih napadale čmrlje, ki so potem urno pobegnili. Razen čmrljev so v pasteh našli kakih 200 os in še nekaj drugih kožokrilcev, pa tudi hrošče in metulje. Osam se je zahotelo čebel in njihovega medu, medtem ko so čmrljeve matice iskale največkrat pač le prostor za gnezdo.

S. R.

Tudi čebele so muhaste. Včasih je kak panj kakor obseden, da se čebelar ne more ubraniti pikov, kmalu nato pa, morda že drugi dan, je vse zopet mirno. Neki čebelar je hotel pregledati panj, ki je bil sicer dokaj krotak. Prvi sat je odvzel popolnoma nemoteno, pri drugem so ga čebele že pikale, pri tretjem pa je kljub dimu in kapi moral pobrati šila in kopita. Čez nekaj dni se je s strahom zopet lotil dela. In glej, družina je bila krotka kot jagnje; niti ena čebela ga ni pičila. Odkod prejšnja besnost, ko se ni pripravljalo k nevihti in ni bilo niti oblačka na nebu?

Se nadaljnji primer!

Neki drugi čebelar je imel kakih 40 panjev tik ob prometni cesti. Mnogo let ni bilo nobenih težav, čeprav je vsak dan vozilo mimo vsaj 20 konjskih in volovskih vpreg. Vaški pastir je sleherni dan dvakrat gnal mimo črede govedi in drugih domačih živali brez vsake bojazni. Nekega dne pa so čebele nenadoma napadle konja in ga grdo opikale. Sedaj ni bilo razburjenju ne konca ne kraja. Naposled je prišla policija in svetovala, da naj naredi čebelar 3 m visok plot. Storil je to in vse je bilo zopet dobro. Odkod ta muhavost pri čebelah? Težko je to pojasniti, saj še o sebi ne vemo, zakaj smo danes bolj razdražljivi kot drugikrat.

S. R.

Kdaj je treba izmenjati matico? Izkušnja nas uči, da telesna zmogljivost matice v tretjem letu življenja znatno popusti. Storili bomo torej prav, če bomo načrtno obnovili vse matice, ko so dve leti zalegale. Po zapiskih lahko že pozimi določimo, koliko matic bo treba v vzrejni dobi junij—julij izmenjati. Za vzrejo bomo izbrali le take družine, ki so se že dalj časa dobro obnašale. Teh je seveda celo v večjih čebelnjakih skromno število. Vzrejene matice bomo potem skrbno opazovali. Posebno bomo pazili nanje v prvem letu njihovega zaleganja, kajti med njimi so lahko tudi take, ki našim namenom ne ustrezajo. Strnjenost zalege na spomladi dodanih satih ali kasneje izdelanih satnicah nam jasno pokaže, ali matica izpolnjuje naša pričakovanja. Nesmiselno je upanje, da se bo slaba matica pozneje poboljšala. Brez vsake sentimentalnosti jo je treba v vzrejni dobi zamenjati.

S. R.

Kolikokrat naj med letom pregledujemo panje? So nekateri, ki trdijo, da je za čebele tem bolje, čim manj jih nadlegujemo, nasprotno pa neredko novinci ne morejo krotiti svoje radovednosti in bi najrajši vsak dan brkljali po panjih. Če hočemo pravočasno spoznati, ali se čebele nagibajo k rojenju, moramo v maju in juniju vsakih 7 dni pregledati panje. Katerega dne naj ta pregled opravimo, odloča precej čebelarjeva poklicna zaposlitev. V mescih juliju in avgustu, včasih tudi v septembru so ti presledki lahko daljši. Panje pregledujemo približno na vsakih 14 dni. Pri tem je seveda treba upoštevati svojstvenost paše, ki lahko zahteva drugačen razpored pregledov. V marcu in aprilu odloča glede pregledovanja samo vreme. Če si za pregled izberemo srednji sat čebeljega gnezda, ga izvlečemo in se že na njem prepričamo o stanju zalege in hrane, kar je najvažnejše.

S. R.

Rumeni ogrebnički. Čebele ljubijo rumeno barvo. O tem sem se že večkrat prepričal, posebno ob spomladanskem trebljenju, ko so se čebele vračale s poleta in najrajši sedale na rumene panje. Zato priporoča British Bee Journal, da naj prepleskamo vabilnike z rumeno barvo, češ da se bodo roji zanesljivo usedli nanje. Posebno so priporočljivi na zunanjih stojšičih, ki jih ni mogoče trajno nadzorovati.

S. R.

Vabilnik za roje. V nekem nemškem čebelarstvu sem bral naslednje navodilo: Zmečkaj zdaj pa zdaj, vsak tretji do peti dan trota in razmaži žnjim raskavo desko preprostega vabilnika za roje. To »usmerjanje po duhu« je dokaj jasno in razumljivo predvsem pri rojih z nesprašenimi maticami. Dobro bi bilo, če bi čebelarji navodilo preizkusili in o uspehu poročali.

S. R.

Kdaj naj gre čebelar na pašo? Neko angleško preizkuševališče je ugotovilo, da čebele marljiveje nabirajo, če jih prepeljemo na pašišče, ko se je pašna rastlina že razcvetela, kakor če bi jih postavili tja že prej.

S. R.

ČEBELARSKA RAZSTAVA V GORNJI RADGONI

V dneh 19., 20. in 21. novembra 1961 je čebelarstvo društvo v Gornji Radgoni priredilo čebelarsko razstavo ter tako proslavilo »Svetovni dan čebel«. Razstava je proti pričakovanju dobro uspela. V treh dneh jo je obiskalo kakih 1500

življenjski dobi čebele itd. Obiskovalci so si lahko ogledali najvažnejše priprave in orodje, ki ga rabi čebelar pri svojem delu, kakor tudi novi in stari način čebelarjenja v raznih panjih. Videli so koše s satjem, stiskalnice za voščine, električni topilnik za vosek, satnike, satnice in sate od pol izdelanega do popolnoma napolnjenega z medom. Na raz-

Del čebelarske razstave v Gornji Radgoni

ljudi, od tega 700 šolskih otrok. Za primerjavo naj navedemo, da šteje Radgona le 1800 prebivalcev. Za šolsko mladino smo priredili kratka predavanja, s katerimi smo ji pojasnili namen in pomen razstavljenih predmetov. Razstavo so prav vsi pohvalili. Smo pa tudi poskrbeli, da so prišli razstavljeni predmeti čim bolj do veljave. Poživali smo jih z rožami, vazami, ograjicami iz aluminijastih palic, srebrnimi šesterokoti iz štaniola, stiliziranimi risbami v živih barvah, modeli čebelnjakov, diagrami, statističnimi podatki, analizami medu in druge prehrane, podatki o razvoju in

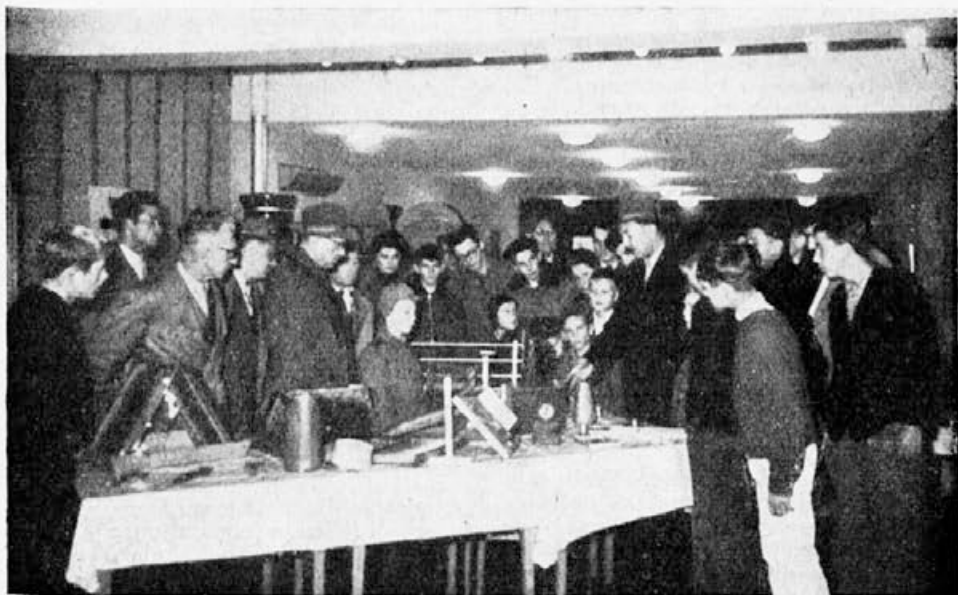
stavi so bili tudi vzorci medu iz leta 1954 do 1961, razen tega mnogi plodovi, ki so se razvili zaradi opravevanja cvetja po čebelah (jabolka, hruške, seme oljne repice, ajde, sončnic, bučnic itd.), zdravila: nosemak, folbeks in žveplo proti voščeni vešči. Prikazali smo nadalje sovražnike čebel in po njih povzročeno škodo. Zastopana je bila tudi strokovna literatura (na treh mizah), za kar se najlepše zahvaljujemo Zvezi in drugim, ki so nam jo posodili. Mladino so zlasti zanimale panjske končnice in velika lutka kosmatega medveda, ki sreblje iz stekleničke z dudo med.

Pet podjetij je razstavilo na naši prireditvi svoje blago, toda vse je bilo v stilu čebelarstva. Mnogo pozornosti je vzbujal stilizirani čebelnjak, ki je bil sestavljen iz samih moških srajc. Model čebelnjaka je bil napravljen iz vzorcev barvnega ometa itd. Vse to je napravilo razstavo pestro in zanimivo. Poleg tega pa smo dobili od podjetij nekaj finančnih sredstev za kritje stroškov. Gmotno nas je podprl tudi Okrajni ljudski odbor Murska Sobota, ki nam je iz sklada za pospeševanje kmetijstva nakazal 20.000 dinarjev, za kar se mu še posebej zahvaljujemo preko našega lista.

OBCNI ZBOR DRUŠTVA LITIJA

Dne 17. decembra je odbor društva Litija polagal račune o svojem delu v letu 1961. Iz poročil funkcionarjev povzemamo: odbor je imel v preteklem letu 11 rednih sej in en čebelarski sestanek, na katerem nam je urednik Slovenskega čebelarja prof. Rojec predvajal film o življenju čebel; predvajanje filma je odbor priredil največ zaradi mladine, katere pa ni bilo, čeravno je bila vabljena. Današnji čas je pač tak, da se mladina za druge stvari (žoga, moped) bolj ogreva kakor za čebele. Že

Razstavo si je ogledalo mnogo ljudi od blizu in daleč

To je bila prva razstava te vrste v Pomurju in zato ni nič čudnega, da je žela polno priznanje vsega prebivalstva. Da je tako dobro uspela, ima največ zaslug tov. Mercina. Sam je napravil načrt zanj, izdelal mnoge risbe in diagrame, razpošiljal vabila, prošnje za podporo itd. Nekaj malega so mu pomagali uslužbenci s katastra, ki niso čebelarji. Dva mesca je delal na pripravah in žrtvoval mnogo prostega časa. V zadoščenje naj mu bo uspeh, ki ga je z razstavo dosegel. saj bo ta ostala še dolgo časa v najlepšem spominu vsem neštetim obiskovalcem, ki so si jo ogledali.

dolgo je bila želja odbora, da bi napravili skupinski izlet čebelarjev v Radovljico in si ogledali čebelarski muzej. Ker ni bilo sredstev, je odbor pripravil za 1. oktober društveno zabavo v obliki »vinske trgatve«, ki je bila planirana le v omejenem obsegu, a se je na široko razmahnila in prav dobro uspela. Sedaj je odbor lahko mislil na izlet.

Dne 5. novembra se je skupina čebelarjev in nekaj njihovih žen napotila na Gorenjsko. Odbor je plačal udeležencem vožnjo po železnici in kosilo, čebelarji-železničarji pa so plačali vožnjo sami. Tov. Resman nas je kot tajnik

muzeja ob prihodu počastil z lepim pozdravnim nagovorom, prof. Rakovec pa nam je potem razkazal muzej in raztolmačil podrobnosti. Z občudovanjem smo gledali njegovo zbirko metuljev. Muzej je napravil na vse obiskovalce močan vtis. Podrobneje o muzeju tu ne bi pisal, ker je bilo o tem že precej napisanega; lahko samo priporočam vsem, ki še niso bili tam, da si ga ogledajo. Mi smo se med gorenjskimi čebelarji dobro počutili. Ob odhodu je odbor poklonil upravi muzeja 4000 din.

Iz poročil funkcionarjev je bilo razvidno še to, da ima društvo vzorno urejen čebelnjak s 50 AŽ-panji, od katerih je sedaj 15 naseljenih. Sobo v čebelnjaku smo v preteklem letu opremili s pohištvom, v letu 1962 pa je predvidena še napeljava elektrike v čebelnjak, ki je dovolj prostoren za odborove seje in čebelarke sestanke. Na objavo v Uradnem listu glede nezatrošarinjenega sladkorja si je odbor preskrbel zahtevana potrdila in podvzel potrebne korake za nabavo, toda sladkorja ni bilo. Čebelarji so potem nabavili čist sladkor vsak v svoji najbližji trgovini. Glede na slabo letino je bilo treba izdatno krmiti. Zaradi poraznih zadnjih let je, kako bi rekli, tudi čebelarska morala nekoliko padla, kar se odraža zlasti v tem, da je celo nekaj stalnih članov odpadlo z izgovorom, da nimajo od organizacije nobene koristi; pa tudi pri oblasteh ni razumevanja za potrebe društva. Od vabljenih zastopnikov občine, KZ in šole se niti eden ni udeležil našega občnega zbora. Pri KZ smo imeli čebelarski odsek, pa tudi sicer je bilo tam včlanjenih precej čebelarjev. Te dni smo pa čebelarji, člani KZ prejeli poziv, naj dvignemo svoje deleže, ker ne sodelujemo v kooperaciji. Ker nismo pridelali medu, ga nismo mogli oddati KZ, pa so nas izključili. — Glede na vse to so tudi poročila funkcionarjev imela precej prizvoka pesimizma.

Zvezo je zastopal na zborovanju urednik Sl. čebelarja prof. Rojec, ki je takoj uvodoma dejal, da v našem društvu ni razloga za črnogledost. Če je odbor v preteklem letu imel toliko sej in če je deloval tako, kakor je razvidno iz poročil, lahko rečemo, da je društvo delavno. Če bo tudi bodoči odbor tako aktiven, bo društvo zlahka prebrodilo vsakršne težave. Povedal je, da se zahteve, kakršne je slišal na tem občnem zboru, n. pr. da naj Zveza pospeši iz-

dajo Zakona o čebelarstvu, posreduje za cenejši sladkor, za znižanje cen prevoza čebel po železnici itd. — pojavljajo na občnih zborih večine društev in tudi na občnem zboru Zveze. Le-ta podvzema ustrezne korake, toda danes je zelo težko kaj doseči. Govoril je še o Zavodu za čebelarstvo v Ljubljani in izrazil upanje, da bo prišlo do sodelovanja med njim in našo Zvezo. Pojasnil nam je še to in ono ter odgovarjal na razna strokovna in organizacijska vprašanja, ki so jih postavljali člani. Njegove besede so na navzoče zelo vzpodbudno vplivale.

V nadaljnji razpravi smo ugotovili, da je število članstva v našem društvu v zadnjem letu nekoliko padlo; odpadli so povečini le »cukreni« člani in pa taki, ki so od članstva v društvu pričakovali gmotnih koristi. Kar je ostalo, so predvsem stari člani, zavedni in voljni sodelovati z odborom v dobrih in slabih razmerah. Pod takimi pogoji pa lahko društvo mirno gleda v prihodnost, saj slabših letin, kakor sta bili pretekli dve, ne more biti in lahko računamo samo na boljše. Pri nas se je že lani včlanilo v društvo več žen odbornikov, ki vneto sodelujejo pri društvenih prireditvah. V letu 1962 je 40-letnica obstoja čebelarske organizacije v Litiji. Stvar bodočega odbora bo, da jo čim bolj uspešno in svečano proslavi.

Našemu občnemu zboru je tudi letos prisostvoval krajevni zastopnik DOZ-a. Zopet smo razpravljali o kolektivnem zavarovanju čebel, nismo pa prišli do pravega zaključka. O tem bo razpravljal še bodoči odbor, vendar ni upanja, da bi dosegel kak večji uspeh, ker so zahteve DOZ-a, kar se zavarovalnih premij tiče, posebno za čebelarje, ki prevažajo čebele izven Slovenije le nekoliko previsoke.

Pri volitvi smo določili člane, ki naj pridejo v novi odbor. Na prvi redni seji dne 12. decembra je bil v glavnem potrjen stari odbor v teje zasedbi: častni predsednik Bric, delovni predsednik Petek, tajnik Bizjak, blagajnik Oven; odborniki: Brvar, Koprivnikar, Planinšek, Remec, Spunt, Vukšinič, Zagorec in Zunko. Zadnji je hkrati delegat za Zvezo. Nadzorni odbor: Novak, Sadar, Vertačnik.

Že med občnim zborom, ki je bil v prostorih restavracije »Pošta«, so nam postregli z zakusko, pa tudi po zaključku se nismo razšli, vse dokler ni tov. Rojec odšel na vlak.

Zunko

POROČILO ZA NOVEMBER

Prva polovica mesca je bila hladna in deževna. Naše postaje so že zabeležile negativne temperature. Padel je prvi sneg tudi v nižinskih krajih (4. novembra). Še hladneje je bilo v začetku tretje deкаде, potem pa so nastopili topli dnevi.

Čebelje družine prezimujejo dobro. Poraba hrane je majhna (mesečni povpreček je do 60 dkg). Najmanjša poraba hrane je bila v Prosenjakovcih (do 30 dkg), največja pa na opazovalnici Pušča-Bistra (do 100 dkg).

Čebelarji so družine dokončno zapažili: Žerovnica-Postojna 8. novembra, Bučkovci-Videm ob Ščavnici 23. novembra, Prosenjakovci-Murska Sobota 12. novembra.

Bilo je več izletnih dni, le opazovalnica Dražgoše-Škofja Loka je znanovala samo 1 dan izleta. Čebelje družine so se temeljito spreletele in očistile v drugi polovici zadnje mesečne tretjine. Zadnji izlet je bil: Breg-Tržič 25. novembra, Žerovnica-Postojna 28. novembra, Selnica ob Dravi 27. novembra, Cezanjevci-Ljutomer 28. novembra, Prosenjakovci-Murska Sobota 28. novembra, Rogatec 30. novembra, Črnomelj-Svibnik 28. novembra.

Pušča-Bistra: Na Hvaru in Visu je rožmarin v najlepšem cvetju, a se zaradi vremenskih neprilik nektar slabo izloča. Pravijo, da je bilo 5 do 7 kg donosa na panj.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg-Tržič	—	— 20	— 20	— 40	4,9	8	11	1	87
Dražgoše—Šk. Loka	— 30	— 30	— 20	— 80	3,0	1	16	6	73
Žerovnica—Postojna	— 35	— 25	— 30	— 90	—	4	11	5	57
Rogatec	— 40	— 20	— 30	— 90	4,9	12	7	1	75
Lovrenc na Poh.	— 10	— 15	— 10	— 35	4,7	4	6	3	66
Selnica ob Dravi	— 10	— 15	— 15	— 40	5,0	11	19	2	86
Lovrenc na Drav. p.	—	—	—	—	4,5	9	6	1	100
Cezanjevci—Ljutomer	— 20	— 20	— 20	— 60	4,7	2	9	2	45
Bučkovci—Videm	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ob Ščavnici	— 20	— 10	— 30	— 60	4,7	10	5	3	90
Prosenjakovci—M. Sobota	— 10	— 10	— 10	— 30	5,7	7	7	1	86
Lendava	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Podtabor—Struge	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svibnik—Črnomelj	— 10	— 15	— 10	— 35	—	5	7	3	43
Pušča—Bistra	— 30	— 30	— 40	— 100	6,1	11	12	3	43
Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Povpreček	—	—	—	— 60,0	—	—	—	—	—

Trigl. t 25.1.62

PREDAVANJE V KRANJSKI GORI

V marcu 1961 je čebelarška družina v Kranjski gori organizirala predavanje z dvema filmoma o življenju in razvoju čebel. Predavatelj je bil tov. prof. Senegačnik iz Ljubljane. Predaval je dvakrat, in sicer ob 5. uri popoldne za šolsko mladino, zvečer pa za čebelarje in drugo prebivalstvo. Obisk je bil zelo zadovoljiv. Polna dvorana Ljudskega doma je z zanimanjem sledila filmu in predavanju. Tov. prof. Senegačnik je zelo lepo in razumljivo govoril o raznih zanimivostih iz čebeljega življenja in najvažnejših čebelarških opravilih, za kar se mu čebelarška družina iskreno zahvaljuje.

Zelimo si še takih predavanj. Primerna so zlasti za mladino, kajti z njimi jih bomo privabili v naše vrste in tako pridobili nove člane za delo v čebelarški organizaciji. Pokazalo se je, da so nekateri mladinci že začeli čebelariti, sicer za sedaj bolj po malem, toda s pomočjo starejših čebelarjev bodo počasi le prišli do večjega števila panjev. Tako se nam bo morda le posrečilo vzgojiti nov rod čebelarjev.

Miha Smolej

IZ UPRAVE SLOVENSKEGA ČEBELARJA

Prvo letošnje številko Slovenskega čebelarja smo poslali vsem članom, ki so poravnali članarino za lansko leto in lista niso odpovedali. Če bi kateri izmed njih ne maral več prejemati lista, ga prosimo, da številko takoj vrne. V nasprotnem primeru ga bomo vpisali v našo kartoteko in mu redno pošiljali nadaljnje številke.

Člane opozarjamo, da odpovedi med letom ne upoštevamo. Z naročilom prve številke se vsakdo obveže, da bo članarino v celoti poravnal do konca leta.

Članarino, v katero je vključena tudi naročnina, smo morali zaradi večjih tiskarskih stroškov znova povišati. Zveza

pač nima nobenih posebnih dohodkov, iz katerih bi lahko krila primanjkljaj, ki bi nastal z izdajanjem Slovenskega čebelarja. Zavedni člani bodo to upoštevali in ostali svojemu strokovnemu glasilu še nadalje zvesti.

VEZAVA SLOVENSKEGA ČEBELARJA

Zveza je tudi letos poskrbela za originalne platnice Slovenskega čebelarja. Kdor hoče imeti lanski ali katerikoli prejšnji letnik vezan, naj nam pošlje vse številke v posebnem omotu s svojim natančnim naslovom. Naslov naj bo tudi na prvi strani kazala. V vezavo bomo sprejemali list do konca februarja.

OPOZARJAMO

na spremembo številke našega tekočega računa. Kot je označeno na drugi strani ovitka Slov. čebelarja, se ta glasi sedaj takole: 600-14/5-1077.

ZVEZA IMA NA ZALOGI

stare letnike Slovenskega čebelarja, ki jih oddaja po znižani ceni, in sicer:

nevezani letnik 1949 po	100 din
nevezane letnike 1950, 1951, 1953 in 1954 po	200 din
vezani letnik 1950/1951 v eni knjigi po	400 din
nevezana letnika 1956, 1957 po	400 din
Sodobno čebelarstvo I. del	1350 din
Sodobno čebelarstvo II. del	2800 din
razglednice panjskih končnic po serije 10 razglednic v originalnem ovitku po	300 din
načrte zlozljivih in stalnih čebelnjakov	od 50 do 100 din
načrt za AŽ-panj	100 din

Pri večjem naročilu imajo člani znaten popust. Pri odkupu vsaj treh knjig »Sodobno čebelarstvo« 15 %, pri razglednicah od 10 do 100 serij 20 %, nad 100 serij 25 %.

*Medeno in zadovoljno **novo leto 1962** želita
vsem bralcem in sodelavcem lista*

uredništvo in uprava Slovenskega čebelarja